

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 3 PEZETA

TOLOSA'ko AIUNTAMENTUA ta EUSKERA

Pablo Gorosabel'en eunurteburua

Aurreko zenbakian Tolosa'ko Aiuntamentuaren asmo eder bat airtatu genduan. An, euskal-ikastola bat irikitze asmoa agertzen ziguten Tolosa'ko agintariak. Otsailaren leengoan artu zuten erabaki au. Baiña orrez gain, beste erabaki jator batzuek ere artu zituzten. Eta gaur dakargu urrengo erabakiaren berri ZERUKO ARGIA ontan.

PABLO GOROSABEL'EN
EUNURTEURRENA

«Ondoren, Gorrotxategi alkateordeak eta Bello ziñegotziak aurkeztu duten eskabide bat irakurtzen da. Eske au Pablo Gorosabel il zaretetik eun urte datorren urtean beteko dirala-ta, aren izeneko omen eta gorazarre bat egiteko asmotan ekarri dute Aiuntamentura. Ain zuzen ere, 1968'garren urteko Ilbelitzaren 23'an betetzen zaigu eunurteburu ori.

Egun orretan joan bai-zitzaigun gure artetik Pablo Gorosabel. Bera agintari zegoela, Erriko Etxeak eskatuta, Tolosa'ko kondaira zaar, Aginpide, Diruketa eta beste gauza jakingarrien Laburpen bat idatzi zuan berak. Bere lan au oso goratua ta ontzat emana izan zan.

Tolosa'ko Kondaira tartea ain jator bete ba-zuan, etzuan beerago utzi bere izena, Gipuzkoa'ren Kondairaz idatzi zituan bi liburutan. Bera izan bai-zan, Gipuzkoa osoko ta erri bakoitzeko Kondaira araubidean sartu ta erakutsi zuana.

«Noticias de las cosas memorables de Guipúzcoa» ta «Diccionario histórico geográfico descriptivo de los pueblos, Valles, Partidos, Alcaldías y Uniones de Guipúzcoa» izeneko liburu biak izan ziran Gorosabel'en lan nagusiak.

Lan os o aipatuak eta goratuak. Etxegarai Karmelo jaunak, esan oi zuan, Gipuzkoa'ko Kondaira gaia arrotu duten idazleetan, Gorosabel izan dala beste aurrekoen lanari gutxienez zor izan ziona, ta geienak berak bere alegiñez arkitutako agiri ta gertaerak izan zirala. Orrek aunditzen du utzi zigun lana. Oraindik gure egunotan ere, Gipuzkoa'ko Kondaira berri jakin nai duanak, Gorosabel'en eskutik ibilli bearra du. Ta ba-ditu beste lan batzuek ere, ain bikainak ezpadira ere.

Oien artean, berak eman zigun Erri-Eskubidearen lenengo Esku-Liburu. Etzan izan Eskubide orren jarraitzaile bakarrik; baizik orrez gain, Maixu ere bai gai orretan. Oso jakingarria da ere, bere «Memoria sobre la Guerra y tratados de Guipúzcoa con Inglaterra» izeneko liburua. Lan au Gipuzkoa'ko Batzar Nagusiak saritua izan zan.

Kondairagille bezela ain goi agertu ba-zan, etzan beerago gelditu bere Probintziko Korregidor karguan, Probintziko Kontsejuko diputadu alkian, Probintziko Monumentu eder eta kondairatsuen idazkari tokian, Diputazioaren akontsejatzaille ta Probintziko Liburutegi ta agiritagiko Zaitzaille lanean.

Bere ainbeste aldetako lan eta egitekoen artean, Gorosabel'ek Foruen alde oso irizpide garbi ta kementsua eman zuan. Aize txarrak ziran aldi aretan Madril aldetik. Kongresuko Diputadu - Kameran, Erreginaren erabakiz, Foruen kontrako aginteak emanak ziran.

Eun urte gerora, gaur gai onek duan gaurkotatuna ikusi ta ezin utzi ditzakegu aitatzeke, 1836 eta 1837'garren urtean Erreginari Gorosabel'ek bialdu zizkion idaz-lanak. Gorosabel'en orduko idatzietatik zatitxo batzuek aukeratuko ditugu emen jartzeko:

«Aduanen kontua, lengo ta oraingo gipuzkoar lagunak, oso bestela ikusi izan dute, merkatu askatuaren aldekoak baitira. Auen iritziak bere alde dituzte, gizaldi ontako Ekonomistarik onenak; auek beren irizpidean beintzat, errien ondasun eta aukerentzako kaltegarritzat jotzen bai-dituzte. Aduanak, Nazioaren Diruari laguntzen diolako izan baidu bere bizia, ez industri ta erriko aberastasunari mesede egiten diolako. Izan ere, —diote auek—, errialde bakoitzak bere barruan kanpoan bezin merke saldu ditzakean nekazari, naiz industri lanetan saiatu bear du, berari gelditzen zaion gainezkako salgaiekin, kanpotik bear duana trukatuaz irabazian. Sal-eroste askatuari jartzen zaizkion eragozpen guziak, kaltegarri baitira azkenetako; ta oraindik, gauza guziak aldatzen ari baitira, Gobernuak alkar artuko dute, agian, aduana guziak kentzeko guzien onerako. Ori gerta aedin arte, jakina, oraingo eran jarraitu bearra dago. Aduana Ebro onaotik Bidasoa'ren ertzeraio aldatzea, ongi legoke era ontan gauzak obetuko ba-lira; baiña ezta ala izan bear, itxurak diranez. Gizaldi onen asieran egin zan aldaketa, beinpein, Bidasoa'ra aduana aldatuaz, oso denbora gutxirakoa izan zan, eta berriro Ebro'ra ekarri zuten egiteko ori. Nolanai, oso kontuan artu bear dira gai ontan, 1722'garren urteko Otsaillaren 22'garrengo Agiria, 1928'go Otsaillaren 26'ko Itunbena ta probintzia Castillaren babesean jarri zaretetik egin diran beste itz-emanak, Alfonso VII'arren aginte ezkeror».

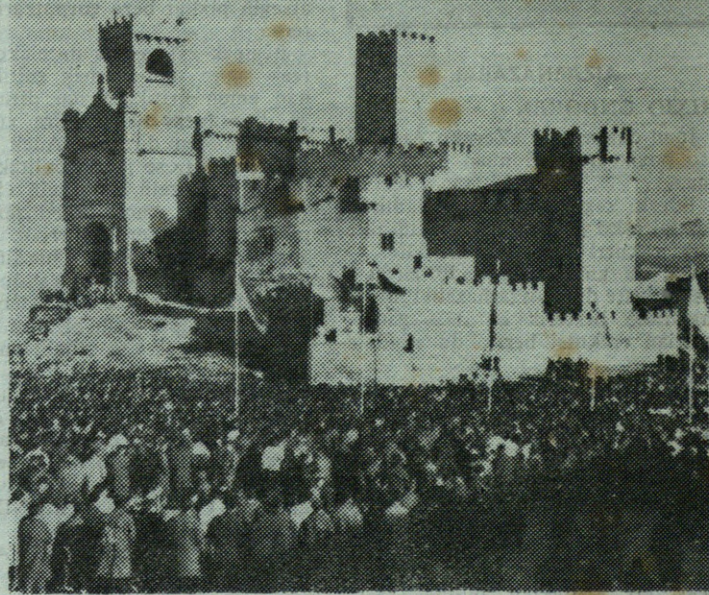
«Gipuzkoa'ren zoriona osatzeko, Andre, zalantzarik gabe Foru-Diruketa da orainarte asmatu dan gauzarik egokiena; au baita asma ditek-

ken erarik merkena, errezena ta nasterik gabekoena. Ta iñoiz aldatetaren bat egin nai ba-litz, Erregari egiten dizkiogun emaitz eta gerrateetako laguntzak ikusiaz, eta beste Erregiaren lurrekin berdindu-az gure ematekoak, ala ere, elitzake egokia izango, ez zuzena ere, Castilla'rekin batu zanean ontzat eman zan Foruen ariorako diru-eralguntza kentzea. Au baita probintziarentzat ongariena ta beronen eskubidea antziñatik eskuratutakoa, lur onen mesedean».

Aurreko idatzi oiek ikusi ta beste gabe ageri da Gorosabel'en giza-mailla norainokoa zan; auek irakurrita gero, oraingo Merkatu Batuen aldeko jendeak eta Europa'ren Batasun alde ari diranen esanak baidrudite, ain aurretik arek asma-tuak.

Auek guziak aztertu ta gero, Aiuntamentu argi ari au eskatzen diogu:

(3'garren orrialdean jarraitzen du)

Xabier'tik mundu zabalera

Euskalerrria aberats da bere gizasemez eta bere nortasun biziaren aldetik. Balore asko izkutu euki ditugu kondairan zear. Beste balore batzuek argitara atera zaizkigu. Eta mundu guzia txundituta utzi du gure lurraren emaitz ustegabeko batek.

Oien artean Mixio lanetan erakutsi du gure erriak bere espirituzko emaitzik audiena, munduari XABIER aiñako apostolu bat eskeiñiak.

Eta gure egunetan ere, Euskalerrriak artu ditu aurrengo neurriak bere apaizak mixioetara bialtzeko. Asi geraneko, gure apaiz gazteak barreiatu dira Ameriketara ta Aprika'ra. Ta lurralde aietan Kristo'ren Berri Ona aditzera eman dute.

Ta ain zuzen ere, Martxoaren 12'garrena degu Mixio-laguntza apaiz oiei eskeintzeko eguna. Bizkai, Araba, Naparroa ta Gipuzkoa'ko apaiz mixiolariak dei bizi bat egiten digute euskaldun guziori. Gure etxetako gozotan bizi geranok, lagun dezaiegun urruti aietan erriminez bizi diran gure anai aiei.

GIPUZKOA

AIZARNAZABAL

MIXIO ONDOREN

Joan dan asteko «Zeruko Argian» oso pozik irakurri nuan Txontxor' ena.

Ederki zegoan eta irakurri duten guztia asko gustatu zayote eta gustora irakurri dutela esaten dute.

Ori da gure erria ondo jartzea. Askok uste dute Aizarnazabal ididematarako besterik ez dala gauza. Agirian erakutsi berria du ez dala ala.

Ididema garayetan daki Aizarnazabal'ek bear dana bear dan bezela egiten. Baita Mixioetan eta Elizarakoetan ere ordea.

Txontxor'ek ederki asko esan zuan aurreko astean zekristauki jokatuan duan erriak Mixioetan. Alaxe zion Mixioak ematen izan degun Aita Zubiaga jesuita argi eta trebeak ere Badakigu nunnai esate duala arrezkero.

Gure aizkide Txontxor'ek zionaz gañera, ez genuke ixillikan pasatzia nai gure umiak Misio Santua bukatzekuan egin ziguten pesta zoragarri eta aitatugarriuraxe. Egitan aizeatzekua baita bera.

Batikano Bigarrenaren gorabera jakingarri guziak; a ze ederki eta garbi erakutsi zizkiguten beren itzalditxoetan eta nola kanta gañerak An izan giñadenak ez degu uraxe erreztzuko.

Izleriak izan ziranaren izenak mezezi dute ementxe ateratzia. Auetxek izandu ziranen: Aristizabal'go Mariano eta Dolorex Etxabe anai-arrebatxak, Payolarre'ko Mai-tere eta Mai-Kristiña Aizpurua aizpatxak, Ospandegi'ko Arantxa Larrañaga, Plaza'ko Josefina Aranburu, Fidel Goenaga, Txomiñe'ko Arantxa Zubizarreta, Etxezarreta'ko Manoli Salaberria, Mirubi'ko Manuel Echeberria, Etxabe-Palazio'ko, Roque Kalparsoro, Azpiaz'ko Prantzisko Lazkano eta Bekola'ko Andrex Iriondo. Azkeneko bi bertsolari abek, zappi urtekuak, izugarri ondoko kanta zizkiguten gure Mixioaren berriak eta oso txalotuak izan ziran. Aita Zubiaga'k zionez bada go bietan Txirrita, Xenpelar, Pello-errot, Udarregi eta beste bertsolari onentxo lañi izateko gaya. ¡Zorionak, gure ume nexkamutiko yayuak! A ze nolako ordu bikaña pasazi ziguzuten.

Ondo ikasia zeukaten erakutsi zigutena. Lerdea dariogula geunden eta gaude arrezkero. Aurrera beti olaxe.

NORNAI

AZPEITI

ATLETISMOA

Illaren 26'an izan genituan aspal-diko partez atletismoko saio ederrak, eta egia esan iñoiz ikusi ditugun ederrenetakoak.

Donostiko «Club Atletiko» taldea izan genduan gure artean ta euren jokatu ziran gure gazteak. Uste degu gure artean kirol giroa sortzeko lenengo pausoa eman dutela, ta egoki eman ere. Guztiak gogo aundia adierazi zuten eta gañera ederki azaldu zian preparazio pixkatekiñ ta iñork bideak iriki ezker, aurrera jarraituko luteken gazteak badirala. Kirol bide onetarik aurrera joateko asmoa badute, eta usten degu emendik aurrera, izango dutela zer egiña.

ITZALDIRIK EZ

Otsailak 24, Soreau antzokian «Euskal kulturaren egoera gaur» itzaldia izateko zan, baina zoritxarrez ez genduan entzuterik izan. Gazte asko arriturik gelditu giñan jakitean nola, Ibon Sarasola, itzalaria, etzan etorri (au antzoki barruan geundela esan ziguten).

Zer gertatu zan? Donostiar gazte onek aspalditik baietza emana zuan, alegia Azpeitira iritxiko zala egun ortako itzaldia emateko. Gure gazteak bere billa juan ziran, ostiral arratsaldean berekiñ zita bat egiñ ondoren, itzaldirako gertatua ta prest zegoala esan ere bai, baina iñork ez daki zer eragospen izan zuan: *etzan agertu*. Era ontako alueriak egiñaz dabilzanak ez daki-gu zer esan...

Motibun bat izatean aurrez esan ditekian baina ez. Bai Ibon, agur ta Azpeitikiñ, aztu, gurekiuak egiñ dituzu.

«DESFILE DE MODELOS»

Ia igandero mutill eta neska gazteak erten oi dute mendirutz, eta auetaz, zerbait esan naigenduke.

Ikusi ditzagun zer erataratu jauten diran mendira.

Batzuk asteko nekeak aztu ta atsegiñ pixkat bere gorputzari ematera.

Besteak zaletasuna dutelako, besteak lagun artu-emanak gaitik. Bana emen kritikatu nai ditugunak ez dira auek, baizik dira «exhibitzera» joaten diranak. Auek (geienak neskak) oso jantzi politik ematen dituzte, zeñi baño zeñi «interesanteagoak». Anoraka edozeñi eratakoa ez, galtzerdi gorriak, galtza aproposak, oñetakoak berdiñ. Lenago Aralar'en esan oi gendun ibiltzen ziralara eta onetan, baina aiek «hijos de papa» izan oi ziran. Gaur egun langilleak eta langilleen seme alabak. Zer esan nai digu onek? Zenaitek dirua baduela gauz batzuetan botatzeko, gero naiz etxean eta auzoan gosea egin, mentalidade burgesa dagola zenbait gazteen buruan eta langille konzientziapurrik ere ez. **ORRELAKO MENDI-ZALEAK UTIKAN.**

EUSKAL-ZALEAK

ERREZIL

Gogo-jardunak: Gabilondo'tar Luciano zuzendari. Jator bikain eman ditu. Gazten arazoak aintzakotzat artu ta erriko xeetasunetara jexiaz goi-goiko irizietatik.

Lana gogor egin degu, axalkeriak eta oiturakeriak baztertuaz. Gaztea geiena, esate baterako erabat, izan da langille go-gojardun onuratsu auetan. Arratsaldeko itzaldi giartsuaren ondoren, gaztekin antolatutako galdekizunari erantzutera biltzen giñan, gure biltoki «Erabaki» an. Talde txikietan bildu, ta danok alkarrizketan gure iriziaz ematen, eta, batez ere zuzenbideak ipintzen, ekintzak zeatz izentatuaz. Batzu —batzuri, gogorra egin zaie lan era bikain au. Zergaitik? Lotsarengatik? Berrikeriangatik? Alperkeriangatik?... Nik uste danetik dagola pixka bat...

Billera oietan artutako erabakiak zuzentzeko bi talde izentatu ziran. Izenak, danon artean aukeratuaz.

«Lanaren»buruz lan egiteko izenpetuak dira:

- Zinkunegi'tar Juan
- Lizarralde'tar Juan Mari.
- Azpillaga'tar Mariano
- Labaka'tar Luisa
- Zinkunegui'tar Eustasi
- Agirretxe'tar Mari Cruz
- «Jolas» arazoan zuzendari berriz.
- Agirretxe'tar Ignacio
- Arzalluz'tar Juan
- Ezama'tar Eugenio
- Zugasti'tar Manuel
- Eguialde'tar Rosita
- Agirretxe'tar Maria Jesus
- Arzalluz'tar M.ª Luisa.

Gure naia da ekin dezaotela lanean segitutu eta ez dezatela aztu lana, erantzunkizuna banatzea, danon artean.

ANTZERKIA

Antzoki «Erabaki»an, azkenengo igandean, illak 26, antzeztu ziguten. Aizarnake gazteak, «Hilla Esposatu». Jendez lepo egiña zegoen antzokia.

Auen lan saioak bazun merituz, ez dago ukatzerik. Besterik gabe txalagarria iruditu zitzaigun, bi orduko ekinaldi bikaña.

Akatsak, utsuneak, ikusi genduzten, ez daukagu ukatzerik. Une pixu, geldoak bazitun. Itzein ere presakaegi generalki egiten zuten, baina alderdi txarrak bakarrik argitaratzea ez litzake bidezko izango, gauz on asko ikusi bai genduzten ikasgarriak.

Jaialdi alai bat igaro genduan aiek bitarteko ziralara, ta lerro auen bitartez gure eskerrona agertzen diegu biziro.

Erritarrak, «Ernio-Lore» taldea, ari zaizkigu lanean serio. Datorren illaren amaierako nai luteke prestatu, «Nor Alkate» antzerkia. Ekin lanari danok, bat edo beste lasaantzen bai dabilzt, ez al da ala Miguel?

URA

Gure erria aberatsa ez dala usaitzen degu, iñoren esan bearrak gabe, bafian ezertako, ta iñolazko laguntzarik ez degula nabaitzen ere egia da. Erriko jaialdiak dirala ta abar, egiten dan pixka kentzea, ta jaunak, ori ezin dezakegu ontzat eman. Legeak lege izango dira bafian ez aaztu agintariak erriaren serbitzariak bear dutela izan, gañerantzekoan alperrik dira.

Erritar batzuen artean naiko iskanbilla sortu da ura dala bitarteko. Nekazarien bat izan bear du, milla laurleko ordaindua, iru illabete uraren ordain saria. Ni ez nioja epaitzera, baizik gertakizunaren berri ematea. Erabat erabat gaitzesten dutenen, zerbaiten arrazoia izango dutela nago. Gutxiarik beintzat jendeari entzun arrazoiak bide zuzenean ez badaude eman argibidea, ez mutu...

TXIKIA

AZKOITIA

EUSKAL-JAIALDIA

Larunbatean illak 18, gure pelotakian, ikusgarriko euskal-jai polita ikusteko modua izan genduen. Azpeiti'ko Oargi'k antolatua zuan, ta jakin degunez oso gustora geldituak dira, txanpon asko batu bai zuten. Jende ugari izan zan jaialdi onetan. Bertan ikusi genituen, abeslari, dantzari txistulari, bertolari ta abar. Loiola Erri Irratiko izlari dan Letamendia'tar Iñaki'k egin zituan guzti agerketak. Abeslariak denak egon ziran seiñ baño seiñ egokiago, asi Anayak irukoteagandik, ta bai Lekuona, ta bai Garmendia'tar Idoia guztiak erakutzi ziguten beren egokitasuna. Dantzariak ere oso ariñ ta dotore dantzatu zisiguten, Zuberoa'ko dantzak.

Txistularia berriz, ose ederki jotzen zuan, nolako errestatzunarekin, ta zelako doñu ederrak gañera. Ta bertsolariak berriz zer esanik ez, bai Lizaso, bai Lazkano ta baita Agirre ere irurak bota zituzten bertso dotoreak, ta makiña bat parre erain zioten jendeari. Guztiak egon ziran, bada egoki ta ederki Gure zorian berroenak daneri. Baita ere zorian Oargi'koeri, ariñ jaialdi ederra antolatu zutelako, Euskal giro zoragarrian bi ordu igarotzeko modua egin zigutelako. Ta amaitzeko, ia urrengoan azkoitiarrak lenago ibiltzen geran azpeitiarrak baño.

ERRETIROA

Igandean illak, 26, euki zuten beren erretiroa Azkoiti'ko neska ta mutill guztiak Sta. Klara'ko eleizan. Ramirez'tar Ignacio apaiz jauna zuzendari zutelarik. Ziaroko gustora geldituak izan dirala esan digute noski, ba oso gai ederra erabili: omen zuan eta. Emendik aurrera, illeanbeñ izango dute beren erretiroa Azkoiti'ko gazteak. Ederki iruditzen zaigu, ba zegoen orrelako gauz baten premia gure errian, formazio piska bat bada ere euki edo artu dezaten gazteak.

AMAIA

ZESTUA

OBIRATZAILLEA

Kaxo Melarra. Exeri ari emen ta eran zak ardo ontatik. Ardo onek ildakoa ere piztuko liki.

Bai. Ardo au... barrena piztu erasitzekoa zegok. Gaur ere aipatzeko zerbait eukiko dek.

Zerbait ba... egon adi piska baten, ia zoezer gogoratzen naizen... Arraioa, ba-zeukat bai, ta gertatua gañera orain ez dala egun asko. Ildakoa aitatu dit, ez?

Bai. Ildakoa piztu arasitzeko ardo dagoala esan dek, ta egia diok. Edan zak tragotxo bat bizi-garri ontatik. Aipatzera uanak ildakoarekin ba-aldauka zer ikusirik?

Entzun idak ongi, ez dek ipuia ez, egia dek ta oso egia ere.

Esan zak esan bear dekan. Dena belarri nauk iri aditzeko.

Beno, ia labur labur esaten didan. Erruki-etxean il zaiguk Querejeta'tar Juan Iñaxio.

Juan Iñaxio? Izenak etzirak ezer esaten.

Bela konturatuko ais. Gogoratzen al-ais oraingo onen aurretik erruki-erako eskea egiten zun aretzas? Anka zabalka, makulua esku baten ta kutxatilla ta txinxarria beztean.

Bai, bai, orain gogoratzen nauk. Zeruan gerta dedilla. Gizon zuzena, biotz onekoa, paketzua ukan.

Ba... gorputza eman die elizara, egin ziote ileta, baziastik lur ematera, ta illerrira gertu diranean, atea itxita. Mutikoskor bat joan dek gilitza billa, etorri dek orlako baten, zartu dituk, ta zulkorik egin gabe. Laga die erdi erorin dagon gorputz-tokin ta joan dituk.

Beno. Beno. Il baño lenago ba-koitzak bere zuloa egin bearrean arkitzen gaituk, pulmoni bat arrapatu nai ez ba-degu ilda gero.

Utxiak bukatzen. Ba-zeukat oraindik esateko. Biaramonean, or ziaistik bi gizon illerrira. Auek ere giltzarik ez, ta zer egingo? Begiratu alde batera ta beztera, ta zoz, gañetik jauzki ta barrora. Zuloa egin, lurra eman, sartu bezela irten, ta emen ez dek ezer gertatu.

Ta emendik illa bete batera, udal-letxetik papeltxo bat «Carta de Pago» iruregun laurleko eskatus.

Ala ta guztis ere, errian zulogillerik ez.

Ez ote du erriko-etxeak zuzenduko ez-bear au, berriro ez dedin gertatu?

Zestua'ko berriak Gaztañaga'tar Agustiñ'ek jarriak.

ANTZERKIA

Ilbelta'k 11. Zelaitxo antzokia. Azpeiti. Zestua'ko Ikas-Jolas taldea, «Ito edo Ezkondutik» illunaberreko 8½'tan. Antzerkia ikuztera joan ziran Azpeitia'rak, txunditurik iritenan antzokitik, Zestua'r antzezlarren trebetasuna, ikuzirik.

JAI-ALDI

Ilbelta'k 17. Eliz-Ondo antzokian, jai-aldi zoragarria. Orozko, Lourdes Iriondo, Xabier Lete, Danborenea, Zumaia'ko abeslariak, Mitxelena'tar Luis Mari soñu-jotzalle, Agirre ta Lazkano bertsolariak, ta abar.

Bi ordu ariñ ariñ igaro zitzaizkigun. Berriro ere orlako jai-aldi batera joateko presto dago jendea, ta ez 25 laurleko, 50 ordaintzeko ardurik ez. Ikastola-ren etorkisuna erriarena bait-da ta gauzak orrela dirala egia ori da.

EUKZO

ITXASO

DEI BAT

Gure ustez, guztiak gizartearen onerako sortuak dira eta ortara zuzenduak egon bear dute; baina gure errian alderantziz gertatzen dala ikusten degu azken urte auetan... Izan ere, Itxaso'ko eleiz alboanbada, garai batean ikastola izanik, orain utsik arkitzen dan gela bat; egoera onen erria nork duan epaitzea gure lana danik ez derizkiogu, baina, erriko gazteak, alegiñak egiñ arren, eziñ iritxi dutela ikusita, dei bat egiñ nai genieke gela orren agintea dutenari, lo-zorroan badaude, esnatu eta gela ori erriaren serbitziorako jartzen saiatu ditezten.

ANTZERKIA

Illaren 12'an erri ontako «ALEGI» taldeak antzeztuta «ITO EDO EZKONDU» antzerki polita ikusteko era izan genduan. Gendearen iritziak entzun da gero, antzeslari zorian berroenak eman bearrean arkitzen gera.

Lan txalagarria benetan gure erriko gazte saill onek bere gaifi artu duana eta biderik egokia, gure ustez, gaur erri onetan euskal giroko egun bat osatzeko. Zorianak, beraz, eskeiñ diguzuten egun oroigarri orregatik.

Tartean bertsolari txiki bat ere bazan, Berasategi'tar Joxe Luis amalau urteko mutiko alaia; txalo be-roak jaso zituan bere erriarregandik eta pozik gelditu zan gure mutilla.

Erritarren txaloak berotuta, gure t-deak, antzerki au inguruko errietan zabaltzeko asmoa du; guk ontzat artzen degu erabaki ori ta bultzada bat eman nairik, aurrera jarraitzeko, esango genieke gure bertsolari txikiak zion bezela:

Antzeslari taldea
badegu Alegiñ
eta erritarrontzat
ori da atsegiñ:
ekindako lanari
jarraitu zuek fiñ
txit indartu dediñ.

ITZALDIK

Oraindik amaitu berri dira urte ontako itzaldiak. Muñagorri'tar Zipriano'k zuzenduak izan ziran bi lenengoak. Gaurko gatzediak gizartearen aurrean duan garrantzia garbi agertu zigun; baita ere itzaldi orren indarrari esker, bertako gazteen artean talde bat sortu zan erriko arazoeri erantzun bat billatzen saiatzeko.

Irugarren itzaldian Odriozola'tar Miren andereñoak, emakumearen eginkizuna, bereziki, agertu zigun.

LEGAZPI

ONATI'KO ERRIZALE'RI

Lankide zintzo ta argi Errizale: Bijoakizu nere biotzeko agurrik xamurrenak. Bide batez jakitun naiz sendian izan dezun ezbear ezinbesteko samiñ orren berri. Jaunak beragan eraman dizun ematze maite andere ona. Goian bego; andik laguntza oparoak bearrean arkitzen geran danori itzuli deigula. Beragatik zure atsekabe samiñean eskeintzen dizut nere laguntza.

Gozog irakurri det Otsailla'ren emeretzian zuzendu didazun idatz lana, ta diozun bezela, nik ere bukaera eman nai nioke darabikigun eztabaida oni. Oartuko ziñan gure ezpai oni buruz beste idazle bat ere sartu zaigula, baita iritziak eman ere, bere ustez gu biok oker ote gauden edo... Esaera dan bezela, (zenbat buru, ainbat aburu).

Esaten didazu zure lenengo idazkiaren esan naia ez ote nuan ondo ulertu. Ez zenduala zu pekataria

esan, ez baizik, danok ditugun uts egiteak aitortu, egiz uste orretan artu ere egin nuan, orregatik esaten nuzun iritzipen eginkorrean bazan zure oarra, ongi-etorria emanaz. Zerbait minduak ote geran Legazpi aitatzean? Ara Errizale, pixka bat mindu minduan itza au izan zan, zorioneko Lau-bide, Laubideta'ta aldakuntza baletor, Legazpi'ko erriak nola artuko ote zuan galde-tzea. Onetxek geien bat zirikatu minduan erantzutera. Nere ustez erribaten izaera aldatzerañoko zer ikusia ez du izango Berarizko izena duan etxe bati atz-izkia ezartzeak. Baina Felipe, ez uste izan gorrotoz zauzkadanik ez dezu barkazioa eskatu bearrak, nere aldetik ere izango da zerbait gogortxo eta, ez da ala?

AN-ZAN

ZUMARRAGA

GARIZUMAKO ITZALDIK

Eguraldi eder batek lagundurik gure Txadon nagusian eman zaio asiera urte aro ontako ekintzari.

Otsaillaren 19'tik 25'era bitartean izan ditugu Euskeraz.

Izleri, ALDAREGIA'TAR IMANOL APAIZ JAUNA izan da.

Biotzeko alaitasun aundi batek inguraturik aitortu bear degu ederki erantzun dutela gure elizbarrutiko euskaldunak elizgizonen deiari. Otsaillak 25-Goiz-goizetik nabaitu degu meza guztietan gure baserri-tar eta Kaletar Euskaldun gizon ta emakume prestuak mai santura urbiltzen.

Goizeko amaiketan izan da itzaldien bukaera eta jaunartze nagusia, giza- seme eta emakume talde aundia urbildu da mai Santura.

Otsailla-26 Gure gazte bulartsuak utzirik alde bat beren kirol eta beste eskuarteko gauza asko, bada-toz itzaldietara arreta aundiz.

Izleri, EPELDE'TAR FRANZISKO APAIZ JAUNA daukate.

IKASTAROA: Epaila'ren zappian gure erriko elizbarrutian eman-go zaio asiera —Jauna lagun— ezkongai guztierri buruz, ikastaro labur bati.

BERSOLARIK

Epaila'ren 18'an —Galeperra— elkartean, izango da bersolari berrien urteroko leiaketa, Maiko izango dira Lazkao-txiki ta Lizaso jaunak. Leiaketa onen aurretik egingo da anaiarteko aparti eder bat. Ez da arritzeko izango onela gertatu ondoren leiaketa ondo irietzea.

ERREKARTE

URRETXU

ANTZERKI-GIRO:

Ba zirudian antzerki kontuan aurtent motx geldituko giñala; baina ezta orrela izan. Jendeak gogotik ekin dio orratio oraingo ontan. Joan dan igandean (otsaillak 26) Aitaun'goak eta aurreagokoan, berriz, Bergara'koak genitun zein baño zein antzeslari oreak.

Bergara'koak Nemesi Etxaniz apaiz jatorrak euskeratutako «Ito edo ezkondut» antzerkia zekarkiten. Primeran euskeratua ta primeran, baita ere, antzestua. Korapilloa, korapillorik badu, auxe: erriko botikario batek eztu ezer ere jakin nai ezkontzari buruz. Emakume guztiak begitan dituala esan ditek. Ala ere erriko emakumeak, euliak eztria bezela, botika riogana jotzen dute. Azkenean, jakiña, «itto edo ezkondut» egin bear.

Gaia zailla ezipada ere, oso ondo jokatu zuten beintzat. Jendea ondo ezia zegola zirudian. Oso antzeslari trebeak. Zorionik berroenak ba alderdi ontatik; obe baita ondo menderatu leiken gai bat artzea. menderagaitzekin erdi-lanean gelditzea baño. Onak eztu esan nai, ordea, beti gai oiekini ibilli bear de-

(8'garren errialdean jarraitzen du)

Zeruko Argia

Zuzendaria:
JOSE IGNAZIO GABILONDO PUJOL

Naparroko-Kantuarri ta Aragoiko Kaputxinoak argitaratua.

(Carlos III, 22. Pamplona)
DONOSTIA'n

Oquendo, 22: tel. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa ... 150 pta.

Aidez artu nai bada, galdetu.

Gaztedi berriaren bizi-poza «EUSKERAREN EGUNA»

Bi aide nabaitzen ditugu gaurko jendearen jokabideetan. Or dituzu «Ultra» izena beren buruei ematen dietenak. «Ultra» latinez, euskeraz «Arutzago» esango ba-gendu bezelatsu da.

Izen orrenpean ari diranak, ez dute beren esana besterik ezagutzen. Esan bear guziak esanak daude, idatzi bearrak idatziak auentzat. Ba-dirudi mundua ta kondaira beren oiñetan josiak egoteko sortu ziralta. Ta kontu gizadia beste bide batetik eraman! Eztago berriitu bearrak, ez ezer zuzentzerik. Beren mundu orretan lotuta euki nai dute gizarte osoa.

Gauzak zuzenduak daude ta norbait aldaketa eske jaikitzen ba-da, bereala ixil-araziko dute, beren ezezko borobillaz aren asmoak itoaz. Azpiorra bizian lan egiten dute, ta gizartearen sendabiderik ez dute asmo-tan ere entzun nai.

Baiña errez al-da jendea ixillik euki-araztea? Onenbeste deadar eta dei larriri, ezungor egiñaz, ezer aurreratu al diteke? Egoki al-da, mun-duaren egoera ta akatsen aurrean, burua lurpean sartu ta bizkarra jaso-ntzea? Etsipenez itota, ezeren irtenbiderik ba al-degu?

«Ultra» oien aide galgarri orren aurrean, ba-degu, Jaunari eskerrak, beste gaztedi berri bat. Poz-argia ikusten duan gaztedia. Illunpetan etsiko ez duan gaztedia. Bizi-pozak eraginda jaiki dan gaurko gaztedi osasuntsua...

Ain zuzen ere, «Paris-Macht'ek» eman digu gaztedi orren erantzuna, ain ederki. Aldizkari onek galdekizun bat egin du Frantzi'ko gazteen artean. Erantzunak ugari ta pozgarriak izan ditu.

Gazte geienak maitasunean ba-dute ustea, argi-zale dira, baikor eta itxaropentsu. Dirua baiño maiteago dute lana; fede baten gose ditugu... Erljio-sineste baten egarri daude ta Elizaren babesean beren tarte jaso nai luteke dagokien egitekotan.

Gaztedi onen zorion-iritzia, aurreko gizaldiena ez bezelakoa da. Aiek dirua ta bizi-aukeratan zuten biotza jarria. Auek, ez. Egia esateko, eran-tzun guziak eztira arrotzekoak; baiña geientsuenak bai.

Ta erantzun auek irakurrita gero, ames-bidea zabalik gelditzen zaigu etorkizunerako. Gazteetako batek, andik egun batzuetara, au zion bere eskutitzean:

«...Galdekizun orri eskerrak, bizi-poza sortu zait biotzean. Sartre ta Niestzche'k kendu zidaten poza, zuen galdekizun orren inguruko irakur-al-diak eskuratu diñ, bi orrialdetan...».

Auxe da bearren gure lurreko bizi-aldi onetan, bizitzeko poza piztuko digun zerbait arkitzea. Poz onen argirik gabe, eztu ez gazteak, ez zaarrak emengo urteak luzatzeko gogorik.

Ta beste oker aundi bat ere ba-degu gai ontan. Zaarren eta gazteen arteko alkarizketarik etzaigu arrotzeñ, eta au sarri gerta oi dana da. Baiña okerrera deguna, gazteen artean ere, alde bateko ta bestekoen artean etena ikusten degu alkarizketa.

Betirakoak indartutako alkarizketa, ala ere, bearrekoa degu; baiña ez indarpean eta bildurpean sortutako alkarizketa, baizik barrutik borondatez aleratzan dan artu-emana. Askatasun osoz eta giza-jabetesun osoz sortu ditek alkarizketa eragikorra. Orra bidea.

Aspalditxoan euskaldunok gure izkera bizkortu naian gabiltza. Ale-giñ oien ondoreak? Euskera, «mo-da» biurtzen ari zaigula, askotan folklore uts besterik ez. Ta ba-daki-gu zer gertatzen dan olakoetan: moda, goizean panpoxa zabaltu ta arratsean mizel iltzen dan larrosa-ren pareko da; folklorea, berriz kanpotarrentzat eta jai-egunetarako bakarrik gordetzen degu. Ta guk, ez: eztegu ez moda ta ez folklore biur-tu nai. Bizi egin nai degu, bete-be-tean bizi. Gizaldiz gizaldi gure iza-nean iraun degu, euskeraz eiota era-man degu gure animaren muiña. Onela gaurdaño; ta iñork beartuta, emendik aurrera ez? Gorroto gure egunotako berrikeri ta folklorea-keri guziak! Bizi al izateko arnasa bear degu, arnasa, euskal ats gurea... Gu ordea, erri bezela gaixo gaude, ma-kal oso; eziñean gabiltz... azken ar-nasetan? Ill-aurreko ontz goibelak zenbat aldiz joko ote dio Aitor za-arrari oi triste illuna, bereak egin dezan baiño len!...

Ori nai luteke zenbaitek. Baiña erriak ez omen dira orren errez il-tzen. Auxe sinistu nai det nik. Si-niste orrixe lotzen, itsasten natzaio ni nere anima-barruko bizi-irriaren atzapar gogorrek dakarten indar osoz! Ez utzi, eutsi gureari, euskal baitako iturburu gozo ta oiñari sendo degun euskerari.

Tristuraz ikusten det, mokoan da-rabilgula maiz gure izkera, ez agoan eta eskuetan, kulturazko itz eta onu-razko egiñetan. Benetako alegiñ bu-rutsuak bakarrik iraun-erazi dezaio-kete gure euskerari. Ta zer gabiltza gu, bakarka edo erdi bakarka la-nean, euskal aberatsen laguntzarik gabe, agintariak gure gauzen ajola-rik eztutela? Izkera gurea da, Eus-kal-erriarena. Zer egiten du erriak bere izkuntzaren alde? Erria, Eus-kal-erri gizajoa! Garai batean bai, egin zion buru-biotz osoz lan oni. Baiño gauza auek, ala bearrez edo, arriskuzko beste zer batzuekin na-astu ziran-da... orra!

Gaur asmo zabalagoz, gure kul-tura berpiztu nai degu, euskaldun jarraitzea guk nai izan eta alaxe ko-meni dalako. Nun degu gaurko gure erria? orra gure betikoak, garo ede? garbi-lurretan asko, izar eta uri lan-gilleetan zabaldurik ez gutxi, zeñiek irrintzi luze basatia joko zai, lan ontara danak saillean bildu ta alkar-tzeko. Eskatu dezaigun Erri jator orri orduko bere laguntza. Seireun milla gera euskera-dunok Españi-n, 600.000. Zergatik eztegu guk danok urtean beñi, Euskal-erri osoan «Eus-keraren eguna» ospatzen? Politika utzita, gure nortasunaren ezaugarri-rik argiena dan onexen alde jokatzeko eguna. Millaka asko oietatik eman dezagula bakoitzak peseta ba-na! bana besterik ez urtean: euske-ra salbatu dedin, ta orra eskuetan dirumordo polita. Urte gutxiren ba-rruan, ditu oiek bear bezela erabi-lliaz eta «Euskeraren eguna» gora-ka dijoala, zer eztezake egin gure Erriak? Datorrela lenbailen gure ar-tera «Euskal-zaleak» alkartasun za-arberritua, ta berarekin «Euskera-ren eguna».

Euskal idazle bikaiñ arek eskatu zuan euskerarentzat: «...edota ats emaiogun, ontan iraun dezan».

Gaurko erara esanda: euskerari ats eman, «...aurrera jo dezan».

ARENDAI

Tolosa'ko Aiuntamentua...

- (1'garren orrialdetik)
- 1.ª Probitzi guzian Gorosabel'i eskeñitako goratzarre jaiak eraba-ki ditzala.
 - 2.ª Diputazioak, eunurteburu au bide artu ta Gorosabel'en lan guziak argitaldu ditzala, erregutu gure al-detik.
 - 3.ª Gorosabel'i egin dezaiokegun omenik aundiena bezela, erregutu Diputazioari, beronek berriro bizi-arazi dezala, gure erriaren alde ain-beste lan eder egin zuan EUSKO IKASKUNTZA ELKARTEA, len Euskal-erriko lau Diputazioak babes-tua ta lagundua, ta Gipuzkoa'ko Di-putazioan bere lan-lekua zuana, ta geien emengo Diputazioak eutsia. Funurteburu au egoki letorke Bat-zar Nagusia datorren urte ortan bilduaz.
 - 4.ª Erabaki auen agiria Diputa-zioari bialdu dezaioala gure Aiunta-mentuak.

AIZARNAKO SANTA ENGRAZI

JOSE DE ARTECHE

Aizarna-ko Erretore jauna mingaindik tiraka ari zi-tzaidala iruditu zitzaidan lengo batian. Alegia, Atxaga jaunak zion Santa Engraziko ermita erortzen ari zala, eta ermita orren maitaleai dei egiten zien, emen berta-tik, ZERUKO ARGIA'tik.

Bai. Nork ez du ezagutzen Gipuzkoan Santa Engra-zi? Aizarna-ko Santa Engrazi. Aizarnakoa esaten det, Segura-n ere beste bat bada-eta, eta baita Urtsuaran-en, oso oker ez ba nabill. Zumarraga-n ere ez ote zan duda jartzen zait.

¡Aizarna-ko Santa Engrazi! Makiñabat parajetatik ikusten dan txontxorra, ermita zarra moko-mokoan dualarik.

Askotan joana naiz Santa Engrazi-ra. Aizkena, igan-de illunabar batian, mendi barrenean dagon ostatu edo tabernera lagun taldetxo bat iritxi giñan automobillian. Ez dira oraindik urte asko. Baño lanbro lodia sartu zan, dandana momentu batian illundu eta gora igotzerik ez genduan izan.

Nere Santa Engrazi aldeko ibillaldiak antxe bukatu ziran noski.

Ez da oraindik egun asko Baionako euskal errebista bat artu nuala. Alegiñak egin ditut baño ez det orain arkitzen. Baño ortxe dago nere paperen artian. Erre-bista orretan agertzen zan lan oso egoki bat Zuberoan Santa Engrazi-ri zaion jaieratzaz. Zuberoan ere Santa Engrazi-ri ermita bat ezkeñia dago.

Jendetza aundiak joaten omen dira bertara.

Noizko gizalditik ote datorkigu Santa Engrazi-ko er-mita? Seiregun edo zazpireun urtetik gora ba ditu Ai-zarna-ko ermitak noski. Ortzenunbait, Nik liburu batian esaten det. Gure aintziñ-aintziñako euskeldun kris-tauak katedral aundiak egiteko aukerarik ez zutela.

Baño bere erara, umilki, al-zituzten elixkak mendi ton-torretan jaso zituztela.

Gogoan det oraintxe bertan an baneoke bezelaxe. Santa Engrazi-n atzeko aldetik agertzen diran amiltoki beldurgarriak.

Aurre-aurrean, bakar-bakarti, Aya parteko Altzola balleraxoa. Bakartegi soillak ayetzek. Gipuzkoan diran parajerik bakartienak.

Saso batian Santa Engrazi-ko ermita-zaiak bertan bizi ziran, baño emeritzagarren gizadian tximista ba-tek etxea erre, eta mendi bee-aldian etxea berriz egi-tera beartuak izan ziran. Tximistak goi alde aiek maite ditu. Ez da atsegin tontor ura ekaitzak jotzen duanian.

Itxaso puska bat ere ikusten da Santa Engrazi-ko tontorretik. Juan Sebastian de Elkano, getariar itxas gi-zon ospetsuak, munduan izan dan itxas-gizonik arriga-rrienetakoak, bere ill-zorian Santa Engrazi-ko ermita-tzaz gogoratzen da.

Urruti dago oso, munduz beste aldetik, Pazifiko itxas zabal erdian eta iltzera dijoa. Bere testamentuan Santa Engrazi-ko ermitatzaz gogoratzen da. Para Santa Engrazia de Aizarna un ducado.

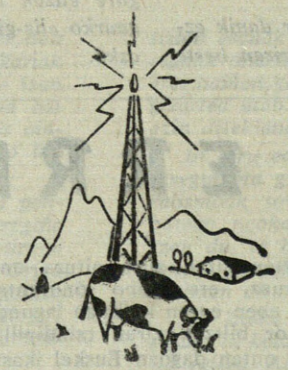
Nik ez det egiten dudarik Santa Engrazi maitaleak Aizarna-ko erretore jaunaren deiari ondo erantzungo diotela. ¡Makiñabat emakume aurdunek otoiitz egindako Aizarnako Santa Engrazi!

Baño zergaitik ez goora jo, bear dan tokira eta El-kano-ren bete-gabeko testamentua une onetan gogoratu ez?

Zergaitik ez obra danak bukatzen diranean arri lan-du bat Santa Engrazi-ko orma batian Elkano aundiaren omenez ipiñi ez?

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Banen baneko aзийak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torrelavega'ko Perira joan
etorriak.

FUNCOR, S.C.I.

Benetako baserritarrak bear dituzten MAKINAK:

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurrerakisuni'k onenak, amengo
nekasarientxat

ADI TA ORO! EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya 114

KANTA BERRIAK ELIZETAN

Gizonaren asmamena gauza guzietan agertu izan da gizaldietan zear. Ala esku lanetan, nola izkuntza bidetan, eta berdin jakin bide guzietan. Au ezta gaurko, ez atzoko gizonaren doaia; au, aldi guzietako almena du gizonak.

Onela jaso izan ditugu antziñatean asmatutako lan-tresnak, eta izadi guziko jakintzak. Geroak guregandik ja-soko ditu beste zenbait aurrerapen. Onela da munduko legea.

Beste sailletan bezela, Elizako abestietan, aberastasun aundia jaso degu musikariengandik eta kristau erriak ar-tu dituan doinu ta aideetatik. Gure elizetan «gregoriano» izenez ezagutzen degun eresia, ainbeste ta ainbeste leku-tako jai-apaingarria izan degu egun auek arte.

Baiña gaurko aideak erri bakoitzaren izkuntza aintzat artzera jarri gaitu gure elizetan, eta itz berri auek, kanta berriak eskatzen dizkio gure kristau animari.

Noizko osatuko ote ditugu gure elizkizunetako abesti berriak? Len latinez bezela, orain euskeraz egitea dagoki-

gu euskaldunoi. Erdaldunak or zabaldu dute leiaketa bat ortarako. Obispoen Liturji Batzordeak ikusi du premi au, eta musikari guziei dei egin die, mezetako ta elizkizu-netako itzei beren musika jarri dezaioten.

Auek dira musika eskatzen duten eliz— otoitzak: me-zetan egunero esaten diran itzak; sagara aurrekoak. Otoi-tzetako doinuak. Aita Gurea. Eliztarren otoitzak.

Pazkuetako irurrena, Ostiral Doneko otoitz nagusiak, gurutzearen agurra. Pasio-kantua eta Pazku-Oiua larunbata Donekoa.

Auek guziak kantu zai daude. Orregatik Obispoen Li-turji Batzordeak Sariketa bat antolatu du musikari gu-zien artean eta Abuztuaren 31-rako lan guziak bere es-kuan bear ditu.

Ikusten al degu nola esnatzen ari diran alde guzietan liturji lanak kantuz jazteko? Ederki da ori, baiña euskal-

dunok zertan gera? Gure erria edozein aña kantari da. Obeto esateko: gutxi bezain kantaria da. Ontan eztegu iño-ren aurrera azaltzeko lotsarik. Gure kanta-altxorra ugaria ta aberatsa da, izan ere.

Erroma'tik, berriz, batasun eske ari zaizkigu: gure eliz-kizunak alde guzietan berdindu ditezen itz eta kantetan. Ordu egokiagorik ezta gure erriak izan, oraintxe berrien-berri, gure elizkizunak kantu egokiz jazteko.

Gure Artzaiak alkar artu ba-lute, askoz errezago izan-go genduan lan au. Gure artean nun-nai ditugu musikari yayoak. Eskatu orduko inguratuko ditugu nai aña abesti eder. Zergatik ez gera ontan asi? Zergatik bakoitza bere aldetik, alkarren artean batasun batera iristeke?

Or dabiltz meza batzuek... Baiña gure beste elizkizunak ere beren musika eskatzen dute. Ez ote da sortuko gure artean alegin auek guziak batera erakarriko dituan indar-rran bat? Gidari on bat bear degu euskaldunok gure ale-giñak aizetan galdu ez ditezen.

ELIZ - BATZARREKO APAIZGAITEGIAK

Gu apaizgai giñala, ba-ziran iñork ikutu eziñeko gauza batzuek. Etxe zaar aietan, etzan kontu xamurra negua. Otza zetorren bezela artu bear izaten genduan, eta orain arrituta gogoratzen ditugu urte aiek. Negu osoa surik ikusteke joaten zitzaigun. Eta ori bezela zeu-den beste kontu asko, ikutu eziñekoak eta ixillik onar-tu bear izaten genituanak. Gure Seminarioa "Konzilia-rra" bai-zan.

"Beti ala izan zala" ta besterik gabe ontzat ematen genituan eskeintzen zizkiguten liburu, ikasbide ta jo-kaera ta gelak. Antziñako Eliz-Batzar baten araura zeudela kontu guziak eta etzan ezer aldatu bear ainbe-ste urteren buruan. Ze Eliz Batzar aitatzen zan gauzak ala iraun-arazteko? Lenengo urtetan ez genduan ezer jakiten, baiña gerora poliki, poliki jakiñazten ziguten, Batzar ura Trento'koa izan zala. Trento'n ala erabaki zan, eta kito. Etzan beste aldaketarik bear.

Baiña orratxil... Gizaldiak joan dira ordutik, eta beste Eliz Batzar bat asmatu zigun Joan XXIII'garre-nak. Eta orain, gure apaizgai gazteak, eztira gu bezela mutu egoten, eskeintzen dizkieten Seminario, jokaera, liburu ta beste kontuen aurrean.

Orain beste aide berrien aizetan gabiltz guziok as-toratuak. Gazte ta zaarrok, berri-aldi bat artu degu ge-ron gain, eta giro onetan, goiko ta bekoak, Gotzai, apaiz eta apaizgai, denok gaude alkarrekin itzegin eta gauzak alda ote ditezken asmatzeko.

Eta —jakiñal—, negua otzetan igaro bear danik ez-tegu uste. Ta ori bezela, Trento'n erabaki ziran beste

koa asko, gizaldien buruan berritu ta aldatu bearre-koak dirala esateak ere, ez gaitu bildurtzen. Berandu bada ere, gure Seminario zaarretako ornak gaurko oso zaarrek daudela konturatu gera, ta gaurko premiak orain irureun eta lareun urtekoetatik oso bestelakoak dirala arkitu degu.

Zorionean!... Bestela, gure Eliza, zaarren-zaarrez illa ote zegoen pentsatzeko ere ba-zan. Bizirik dagoen gizo-nak eguneroko berritze ta aldaketak artu bear izaten ditu, izan ere. Ta gure Eliza bizien Eliza ba-da, beti ere bere egiñean berritzen eta aide berrietara jartzen saiatu bearra da.

Gaur apaizgai diranak, urrengo Eliz Batzarren aide-tan lan egin bearko dute. Beraz, burugabekeri aundia izango litzake, geroko apaizak, atzoko girotan aztea ta eskolatzea. Gutxienez eskatu bear deguna au da: gaurko gazteak, gaurko girotan azi ditzatela gure Seminariotan.

Orregatik, gaurko gazteen urduritasuna ta egon ezi-ña ez degu okertzat jo bear itxu-itxuan. Aldaketak ezin egingo dira gaurtik biarrera, baiña bere ibilli batean be-ti aurrera begira jokatu bearko degu, oso atzeratuak gelditu nai ezpadequ.

Egonean, gorputza ere sortu egin oi zaigu. Oiñak baldartu, besoak txidurritu ta begiak lausotu. Animak ere lege berdiña du, iñolaz ere; ta berritzen ez dan gi-zartea loak artzendu. Astindu dezagun, ba, gure urte ta gizaldietako lozorroa Elizako eginbearretan, eta orrela gure elizak bezela berri-aidez apaindu dezagun gure gaurko eliz-giroa. Guziok izango degu ortik mesederik asko.

EUSKAL ERRIETATIK

BIZKAIA

MARKINA

GOIKOETXEA'N ALDE

Okertso banago eztaik baña, us-te dot, ospatu zan urrilla'ren 28'an zala, txoko ontako entzute aundiko, pelota lekuan izan zala, Goikoetxea edo Hospitala'ren opaz, pelota jai eder bat; au len be esan neban, ba-rria ez noski txitik be, jai ortan zer txindi bildu zan, bada ondo de-ritxot, erriak jakin dagian zenbat geratu dan etxe onen onerako: Sa-rarrerak: 75.980 laurleko; joko edo korretajia: 12.030; eskupekoak: 1.760 bildu dana: 89.770 laurleko. Jalgi edo gaztuak: 6.506 laurleko.

Txorta polita da bildu dana; es-ker asko danori, eta urrunguan be ez izan damurik on egiñana.

DEUN AGATE

Emakume ta gizakume, aldra ede-

rra irten ziran gure oitura oneri jarraituaz, eta asmo onurantsua eruan eben euren kolkuan lagundu-teko or biltzen ziran txindipillak, txoko ontan dagoan Euskal ikastola «Zerutxo» izentzen danari: guz-tizko areto polita dute buru dira-laberton euskaltzale purrukatuak diran neskatilla bi oneik: Agiñaga ta Arrate; ez or bakarrik, baita ere, mendi txaide, etxe, dabilizan toki guztietan gure izkuntz aberatsa mintzatzen dute, eta lagun tartian zer ederra, au erabiltia; lenengo geuria eta gero al dan guztia.

Batu dan txindi pilla izan da au-xe: amar milla laurleko. Lagundu daben guztiai eskerrak. Gure izkuntza txaragarria Yaso ta erabilli. Zuek guraso mai-[tagarriok aurrak bidaltzen bai jarrai Euskal ikastola ez da izaten Txoko onetan «Zerutxo» dezu aukeran ta nun-nai. toki polita ta alaia.

GOGO JARDUNAK

Uri ontan egon dala aukera, iru eleizetan goiz eta illuntzi, erderaz ta euskeraz, jardun dute eleiz gi-zon jator bik, ikusi dogu, euskeraz-

ko jardunetan ostetze aundia bil-tzen zala.

JAI EDERRA

Ertxadon ontako areti nagusian ospatu da, igaro dan astian, jasi eder ta guztiako polita antolatu zan «Zerutxo» euskal Ikastola beartu-ratzen dagan onen opaz; aretoa guztia ostetza bete betiaz aurkitzen zan, geiago artzen ez zuala. Jai au osotu eben Ondarru'ko bederatz-i neskato eta mutil txistulariak; txo-ko ontako Alberdi'tar Martin, gure lagun onnak danak, beren autzak atera eutzoan, beren soñu ederra-ri; urrengo Durango'ko amar urte dituan mutiko itxu batek, bardin. Ze jo aldi ederrak egin zituan pilar-monika txastu orekin; gero irten zan Elgoibar'tar jaun bat, bakar-izketa famatua dan «Izkiña Mutri-ku» eragin eutzan an bildu zan os-tetza ederrari. Eta gero Ondarru'ko anai-arreba bi, Argoitia izentzen diranak, nolan abestu gero eurok, egixe esan, oneik Ondarrutarrok euran urak daukez: ta azkenez, Az-peiti'ko Lekuona apaiza jaunak gaz-te ta trebia, beren kitarrarekin jo ta abestu: bañan nola jo ta abestu! Guztiak izan ziran txalotuak.

URKO

EPISTOLA

PASIO-IGANDEA

San Paulo Apostoluak Hebertarrai egindako

(Hebr 9, 11-15)

Epistolatik zatia

Beti iraungo duten Ondasunen Apaiz Nagusi bezela

etorri zaigu Kristo;
Aren Eliz Nagusia, aundiago ta osatuagoa da;
ez giza-eskuz egiña, au da, ez sorturiko mundu ontakoa;
Kristo ez bait-da, aker-odolez, e ekor-odolez sartu
betirako Leku Santuan,
bere-bere odolez baizik,
ola betiko askatasuna irabazirik.

Aker-odolak eta zezen-odolak, eta bigantxa arrearen auts zipriztinduak kutsudunak garbitzeko indarra baldin badu, gorputzeko garbitasuna emanaz; zenbat indarituago ez ote-da Kristo'ren odola, gure barrua egite usteletatik garbitzeko, guk Jaungoiko bizia gurtu dezagun betiko Espirituaren indarrez bere burua Jaungoikoari Opari garbi bezela eskeiñi dion ezker?

Beragatik, Itun Berri baten Bitratelaria da Bera:

Itun orretan, eriotz bat izan da leengo Ituneko pekatuak ordaintzeko; orrela «deituak» Betiko Oñordetasunaren Agintzaria bereganatu dezaten.

EBANJELIOA

Ebanjelio Santuaren zatia, San Juan'en Liburutik

(Jo 8, 46-59)

Onela esan zien Jesus'ek judutarrai:

—Zuetako zeiniek egiztatu dezake, ni pekataria naizela?
Egia esaten badizutet, zergatik ez didazute sinisten?
Jaungoikoagandikan danak, Jaungoikoaren itzak entzuten ditu; zuek, ordea, ez didazute entzuten Neri; ez bait-zerate Jaungoikoagandikan.

Judutarrak onela erantzun zioten:

—Ez al-diogu egia guk, samaritarra zerala, eta deabrua daukazula esaten degunean?

Eta Jesus'ek orduan:

—Nik ez daukat deaburik; Nik nere Aita goratzen det; zuek, berriz, Ni beeratu. Ni ez nabil nere aintzaren billa; ba'daukat nork-billatu eta nork-epaitu. Ben-benetan diozute: iñork nere esana betetzen badu, ez du ikusiko betiko eriotzarik.

Eta judutarrak orduan:

—Orain agiri da garbi asko, deabrua daukazula; Abraan il zan, eta berdin baita Igerleak ere il ziran: eta zuk «betiko eriotzarik ikusiko ez duala, diozu, zure itza gordetzen duanak»? Gure aita Abraan baño aundiagoa al-zera bada zu? Abraan il bait-zan, eta baita Igerleak ere; nortzat daukazu zere burua?

Jesus'ek orduan:

—Nik nere burua goratuko banu, utsa litzake nere goraltza. Baña Ni goratzen nauana, nere Aita da (zuek «Gure Jaungoikoa da» diozuten ori); bañan zuek ez bait-dezute ezagutzen; Nik bai, Nik ezagutzen det; eta «ezagutzen ez dedala» esango banu, zuek bezelaxe, gezurti izango nintzake; baña Nik ezagutzen det, eta Aren Itza gorde ere bai. Zuen Aita Abraan pozez bizi zan, nere eguna ikusi-bearrez; ikusi zuan, eta alaitasunez bete zan.

Judutarrak orduan:

—Berrogei ta amar urte ez dituzu, eta Abraan ikusi zuk?

Jesus'ek orduan:

—Bene-benetan diozute: Abraan izan baño leenago ba'naiz Ni. Orduan, arrika emateko ariak artu zituzten; bañan Jesus ezkutatu egin zitzaizen, eta Eliz Nagusitikan irten.

HERRIAK ETA GIZONAK

nazio-arteko-unea

KOLABORAZIOAK

FREI'REN ESPERIENTZIA ZERTAN?

RIKARDO ARREGI

Ori da zenbaitzuek buruan darabilkiten galdera ta erantzuna ez da bat batean diteknetakoa. Ta gaiñera bear bada oraindik ez dugu erantzun oso bat, indikazio batzuek besterik.

Frei'k an olatutako partiduak, kristau demokraziak, Chille'n elezioak irabazi zituan. Frei'rentzat txalogarri zan artikulu bat egin nuen. Artikulu barruan bildur nintzala adierazten nuen, reaktionariok eta eskuindarrak berearekin aterako ote ziran edo. Ta ori gertatzekotan dagola uste det. Berrilariei beti zaigu gogokoa «esan nuen nik» esatea baiñan ainbestetan nere ustei gertatzeak ezetz esan dioten ez-kero, asmatze au aitatzeko lizenzia emadazute.

Frei'k demostratu nahi duana an izan da: ez dela beharrezkoa Ego Ameriketaren erreboluzioa egiteko proletariarentzat bere diktadura jartzea ta orregatik deitzen zion bere lanari «erreboluzioa libertadearen barruan, eta Fidel Castro'k Cuba'n daramakin esperientziarekin kontrakoa bezela.

Iru urte pasa dira. Erreboluzioa oraindik ez dela iritxi ta Frei'ren agindupean iristeko posibilitadeak gutxitzen dijoatzela esan behar gaur egunea. Lehendabizi eskuindarrak Frei'ri eman zioten botua komunismoaren ta sozialismoaren bildurratetik gero parlamentuan askotan eskuindar oiek bere etsairik aundienarekin eman dute botua Frei'ren kontra. Izan ere Estatu Batuen itzalean Ego Ameriketako Eskuindarrak gero ta indartsuago sentitzen dira ta behar bada bere lurretan diktadura pentsamentua ba da bil ta diktadura ori, jakina, ez da proletarientzana izango.

Frei'k presa du ta beta gutxi bere asmoa betetzeko. Ea dauka reelektziora presentatzerik eta laguntza bat behar du parlamentuan, elezioen bidez ordea ori gero ta zaillago izango zaiolako. Reformistak gero ta aulago diran Ego Ameriketaren Frei'ren esperientzia atzeraka esan behar. Ez da itxurazkoa besterik gabe esperientzi bat kondenatzea baiñan Frei'ren esperientzia baldin bazen Ego Ameriketaren salbatuko zuan esperientzia; behar bada Kontinente aberats ta aundi onek, behar bada, erreboluzio gogor baten beste biderik ez duala esanbehar.

Berftso-asiera au Lizardi aundiarena da:

"Biotzean min dut, min etsia,
negar ixilla darion miña..."

Amonatxoa il egin eta poetak biotzean min, sentipen goitarrez kantatua.

Negar eta min ori norbait «neri» iltzean, zerbait txar «neri» gertatzean bakarrik agertzen ote da? Bakarrik «nere» lanak, «nere» mixeriak ematen ote didate min?

Betikoa degu kristauak gorputz mistikoaren dotriña. Gorputz egizko ta ikuseziña osatzen degu, Kristo buru dalarik, bizi ta illak. Aiek eta gu, gorputz beraren atal gera, zugaitz baten adar, danaren pusketa, osoaren zati. Bestetik berriz, fededunen elkartasuna ongi gauza agirikoa da. Bat gera guziok. Eliz bat. Artalde bat. Masti bat.

Zabaldur xamar egon izan da jakintsuen artean onoko teori au: gizartea gorputz benetako bat dala, alegia: gorputz soziala. Gorputz ontan, nekazari-langilleak janarien egille, prestatzalle ta egoslariak dira: eztarria, urdailla, gibela. Agintzen dutenak, burua dira noski. Begi-belarriak, polizia. Lege-gizonak, mingaña. Transporte ta salerosketa, odola. Ta abar. Zenbaitentzat, gauza auk itzez-itz artu bear dira. Bizi-modu oiek, gorputz-sozialaren parte jatorrak dira. Beste zenbaiten iritzian, antzak besterik ez, irudi onak, baiñan ez gelagorik. Teoriak gora-bera, uste oien azpi ta barrutik egiazen ur garbia dija. Gizona (ta emakumea, gizakia) giz-ona dalako ain xuxen, giz-arterako da, gizartetarra berez. Soziala jaio da, soziala da izatez, soziala ilko da.

Izaera onek eraso gogorak sufritu bear izan ditu individualismo-kapitalismoen aldetik. Egoismo zakarrena errege jarri zaigu. Nor gere txilborrari begira txoratuta bizitu

LIBURUAK

ELIAS DIAZ: ESTADO DE DERECHO Y SOCIEDAD DEMOCRATICA

Azkeneko urteetan España'n ideia berritze izan den joeran, "Cuadernos para el Diálogo" izeneko aldizkariak parte aundi bat izan duala ukatzerik ez dago. Bere izan nahien eta bide egokia arkitu nahiean kontradizioa bat baño gehiegi badira uste dut. Onek ez du oraingoz ainbeste garrantzirik. Bere indarra baduala ta onerako lan asko egin duala aitortu dezagun.

Ideiarekin aldizkariaren inguruan beti biltzen dira pentsalariak eta idazlariak aldizkariaren redakzioaren zeregiña gainezkatuaz. Onela sortu dira zerbait kasuetan liburuen ta gohienetan idatzi berri diran liburuen bildumak. Orixe bera da "Cuadernos para el Diálogo" aldizkariari gertatu zaiona. Ortarako "Editorial Cuadernos para el Diálogo" izeneko etxea argitaratzalea sortu ta onela dozena erdi bat liburu argitaratu dira.

Orain eskuetan duguna lege-gizon batena, laburra baiño trinkoa, orri gutxiak baño sakona. Egia aitortu nahi baldin ba dut atsegin izan zait liburu au. Oso atsegiña gaiñera. Ez nator bat erabat egillearen ideiarekin baiñan atsegin zait. Zergatik?

Lege-gizonen liburuei bildu diet eta gehiago liburu ontan aztertzen diran gaiak erabiltzen dituztenean, izugarriakoa joera bai dute lege-gizonak formalismora bere planteamentu ta ideietan eta batez ere alderdi auetan. Eta baita ere beste erru bat izaten dute lege-gizonen liburuek: mar-

gera, guzien protxuari, elkar-bizitzaren bearrari ta edertasunari kasorik egin gabe. Elkar-giro-ezak ekaitzaldi beltza arrotu du erri bakoitzeko ta erri arteko politika-itxasoan, olatu gaitzak —gaitzaren olatuak— nunait sartu dira naziotan oztopo ta esiak apurturik: totalitarismoak aukeran, Estaduen almenak larregi zabaltzeak, gizonaren askatasunak gordin zapaltzeak.

Lengoak lengo, orain kate-mutur biai sendo eustea dagokizu guri. Esku batetik personaren arrazoiak eta bestetik gizartearen eskubideak ditugula, batetik «nere» interesak eta bestetik «gaiontzeko» bearrak kontuan artuz, aurrrera jo bear degu, berdin eta lasai, bide berriak urratzen.

Ain gazterik joan ez ba'zan, Lizardi'ren negar ixil berria adituko genun:

Biotzen min dut Vietnam'engatik,
Min Afrika'gatik.

Edo obekiago oraindik, etxe bat, gorputz bat geran ez-kero:

Vietnam'en min dut,
USA'n min dut.

Min kosmo-tar onek ango ta emengo gaitzak sendatzeko indarra emango al digu, lenbailen, txit bestela, arrazoiakin kantatzeko:

Poz dut Vietnam'en,
Poz Euskalerrian,
Poz mundu osoan.

I. B. S.

sisten esanak ahaztutzea. Ez dut esan nahi marsismoaren esanak onartu behar dituztenik derrigorrez, ezta gutxiago ere, baiñan gaur egunean, seriozki gai onetaz, demokrazia, gizartea etab. itzegitekoan marsismoa baztertzean, ori da ezin ditekiena egin.

Bi erru edo eragozpen auetan ez dalako erori zait ain atsegin eta gustagarria liburu au. Lehenbizi egilleak liberalismoak sortutako estadia aztertzen du, bigarren zati batean neokapitalismoak estrukturatutako estadia aztertzen du, ta bere biziko jipoia ematen dio ta azkenik benetan demokratikoen izango den estadiaren sustraiak azaltzen ditu.

Ba liteke terminologia ta zenbaitetan trinko samarra egitea ta batzuetan egillearen pentsamentua jarraitzea zaila egitea. Alaz guztiz ere liburu au irakurri beharrekola dela uste dut eta zenbait pertsonarentzat gaiñera erabat osasungarria.

Prezioa ez du galestia, irurogei pezeta, eta lehenago adierazi dedan bezela laburra ta motza da. Ahal baldin baduzu eta nere kontsejua onartzen baldin baduzu Elias Diaz'ek idatzitako "Estado de Derecho y Sociedad democrática" liburu irakurri ezazu. Liburu au "Editorial Cuadernos para el Diálogo" etxeak argitaratu zuan Madrillen 1966 garrenean.

UNAI GARIN

inter
radio tv

Saltzalllea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Ordaintzeko erreztasun aundiak

BERTO BERRIAK

Aspaldiko urtetan Eibar'en bizi dan itziar-
tar bat degu Imanol Uranga. Beste ainbat
euskaldunek bezelaxe, bere begiz ikusi zun
Azpeiti'ko aizkol jokoa. Ba-du beretzat zer-
bait esateko.

Ekin irakurtzeari:

— 1 —

Milla bederatzireun eta
irurogei ta zazpian,
Azpeitia'ko zezen plazan zan,
otsaillan emeretzian.
Gipuzkoa ta Naparrutikan
euskaldun pranko an zian;
Azpeitia'ko aita zar batek
neri itz au esan zian:
«Plaza ontan ezte oinbeste ikusi
nere denbora guzian!

— 2 —

Euskaldun asko bizi gerala
ezta aitortu bearrik,
alper samarrik esatea da
eztaukagula indarrrik.
Etzan ikusten oraingo «Ye Ye»
ille-luze ta kaxkarrik;
etzan entzuten, jokatuarren,
insulto ta deadarrik,
gaur zezen plaza ezta betetzen
Cordoves'akin bakarrik.

— 3 —

Naparrua'ko txapelduna ta
«Arria» gipuzkoarra,
ogeña kana—erdiko an zai
neurtzeko beren indarra.
Korredoreak «Arria'n» alde
zebilkiten deadarra;
ori diruan bentaja zala
alperrik jartzea parra,
baña azkenean irabaztaille
gerta zitzaigun naparra.

— 4 —

Amabiterdik puntuan ziran;
egur ebaten jarraitu,
naparrak egun zuan aseraz
guziok giñan arritu.
Ango ezpala, ango jeikia,
eta azkar erdibitu;
gaztea ere ondo asi zan
baña arri ezin segitu,
bat bear eta bera etzuan
onek aurretik amaitu.

— 5 —

Gazte maite au ikusi eta
an ematen zigun pena,
ikusten gendun nola zegoan
bere onetik irtena.
Alare aizkora ifioiz sartzen zun
begi ondoan barrena;
kolore txarra izerdirik ez,
bajutzen bere almena,
abildadea euki ta ezin,
ori da gauzik txarrena!

— 6 —

Egur aseran ematen zendun
makinabat kolpe eder,
baña epaia eman orduan
sarri irten zizun oker.
Ta pello oiek zuzendu eziñik
azkenez egin zendun ler;
ara, joko bat galdu dezula;
ezpaitu esan nai ezer,
lengo esatera zarra auxa da:
«gizonak ezti etsi ber».

— 7 —

Nere iritiz, gauza auxa da
zuk egin bear dezuna,
maixu on baten eskutan jarri;
egin berari entzuna.
Oraindik asko mehora leizke
indarra eta zentzuna,
gure Jainkoak eman deizula
segitzeko osasuna,
gure mendian gera ditek
Euskalerriko ontzuna.

— 8 —

Gure erregua au da, gaztea,
ez geratutzeko, ziñez,
joko bat galdu dezula eta
gauz ori aztu eziñez.
Ikusi gendun jardun zendula
oso intentzio piñez,
baldu jarraitzen baldin badezu
maixu on baten dotriñez,
zu ikusteko berriro plazak
beteko dirade gaiñez.

— 9 —

Zenbatxo egi aitortzekoa
gure «Basarri» jaun ori,
orren esanak ain kalte gutxi
egiten dio iñori.
Txapelketara azaldutzeko
agindutzen dizu zuri;
indarrez osatua zaude ta
gorputzetik oso guri,
disgustoren bat berdin eman zuk
on ustekoa danari.

— 10 —

Geiena danak jantzi dezala,
jarriko dute txapela,
iruditzen zait guziak ere
sari ederrak daudela.
Arrixku dago goikoa artzeko,
edo bekoka bestela;
gizonantzako konpormisorik
nola ezta gon onela,
nik pentsatzen det ori ezala
joko gogor bat bezela.

— 11 —

Kontsejuxto bat ematen dizut
«ZERUKO ARGIA'n» ziar,
arrazoi daukatela esango
didazu gaur edo biar.
Nola jarriak dauden Donosti'n
orrenbeste sari edar;
gizonak azalduarren ondo
berak daukan ainbat indar,
lenbizikoa seguru dunik
eluke pentsatu bear.

— 12 —

Au esanakin agurtzen zaitut
azken bertsoan itzetik,
zer pentsatutuz gelditzen naizen
aitortuaz biotzetik.
Zuk patxaratsu irten zazula
egun orretan etxetik,
ta izerdirik irteten bada
zure bekoki ertzetik,
bat baño geio an geldituko
dirala zure atzetik.

IMANOL URANGA «AZKONAR»
Eibar

NERE BORDATXOTIK

Basarri

ERREZILDAR BATI

Ezagun da oso gogozko zaizu-
la gure asterokoa.
Asieratik azken alerañoko gu-
ziak jaso ta gordeak dauzka-
tzu, diozunez.
Gustokoa izan ezpazendu etzi-

ñan lan ortara jarriko; milla-
ka puska egiñak izango ziran
onezkero.

Erruz ari da «Zeruko Argia»
ren familia ugaltzen. Aita Zu-
zendariak dionez, astero, aste-
ro, etenik gabe datoz arripedun
berrien, artzalle berrien izenak.
Urtearen azkeneko urrutitxo-
ra joango gera, noski. Asko, ta
zu bezelakoak bear ditu gure as-
tekariak.

NAIGABE BAT

Naigabe bat agertzen dezu zu-
re kartan.

Ainbat «erritako berriak ira-
kurtzen dituzula astero, ta Erre-
zill'korik ez agertzen. Berriema-
le edo «korresponsal» zintzo ha-
ten utsunea arkitzen dezu.

Zuk ain egoki diozun bezela,
erri polit, jator eta euskaldun
utsa da Errezil.

Norbait ez ote da ba animatu-
ko orko albisteak «Zeruko Ar-
gia'ra» bialtzen?

Nik baietz uste.

Nere belarritarra iritxi danez,
denboraz ikusiko da Errezill'en
izena gure astekarian.

ERRI KUTSUA

Gure asterokoa, nere ustez,
erri kutsua bear du.

Danon artean osatu bear de-
gu; al danik jende geienari
eman bear dio gusto ta atsegin.
Goi mallako artikulo sakonekin
bakarrik eztegu ezer egiten.

Oso bearrekoak dira, ta izen
ona egozten diote «Zeruko Ar-
gia'ri».

Euskaldun uts utsak diran
errietan (Errezil eta Beizama,
adibidez), zenbat dira artikulu
modu oieri duten sustantzia ate-
ratzeko gai diranak?

Eta astero irrikitzen «Zeruko
Argia'ren» zai dagon erri xeak,
barau bizian gelditu bear al du?

MINGARRIA DA

Mingarria da euskera besteirik
eztakiten asko ta askori gisa
ontako itzak entzutea:

«Ler egiñagatik, olako, alako
ta beste aruzko idazle ark idaz-
ten dunetik «tutik» ezte kon-
prenditzen. Nik eztaikit zer eus-
kera klase dabilkiten.

Gure etxean eta gure errian
ezagutzen eztegun euskera da
ori».

Oso osorik euskaldun diranak

eta beste izkuntzik eztaakitenak
ola mintzatzen bazaizkigu, zer-
tan ari gera lanean?

Jainkoak aparta nazala peka-
tu ortan erortzetik!

Nik esaten dedana euskaldu-
nak konprenditu bear ezpadute,
ta idazten dedana berdin, naia-
go det geiago itzik egin ez, eta
letra bakar ez idatzi.

Or konpon, erradio, periodiku
ta astekariak!

ONDO GOGOAN DET

Bai, enetxoak, ondo gogoan
det bein batekoa.

Durango'n gertatu giñan. Ge-
rra aurretik zan.

Urtez aurrera zijoan apaiz
jaun bat bazan Bizkaia'n eus-
keraz asko idazten zuna. Bere
lanak maiz agertzen ziran Bil-
bao'ko egunkari batean. Nere-
kin zan lagunak (euskal idazle
argia bera). ala esan zion:

«Buru dana puskatzen nabil,
jauna, berorren lan bat ikusten
dedan bakoitzean. Bein, bi ta
iru aldiz irakurri, ta len bezela
gelditzen naiz; ezte ezer uler-
tzen, konprenditzen».

«Askok esaten didate orixe be-
ra —erantzun zion— baña neri
ezti ardurik.

Nik neretzako bakarrik idaz-
ten det».

EDERRA ETORKIZUNA!

Etorkizun bikaña gure izkun-
tzarena danok Bizkaia'ko apaiz
zar aren bidetik jotzen badegu.
Len, euskera gaitan «analfabe-
to» utsak gerala aitortzen lotsa-
tzen ezipagera, jokabide onekin
aterako degu porru ederrik.

Gipuzkoerak, lapurdierak eta
bizkaierak ba-dute alde, Uka-
tzetik eztagona da. Baña, gi-
puzkoar irakurle batek, bizkaia-
tar edo lapurditar idazle on ba-
ten lana erreago konprenditu-
ko du gipuzkoar idazle txar ba-
tena baño.

Neri ala gertatzen zait, eta
zueri ere bai, noski.

«Nik neretzat bakarrik idaz-
ten det» esanda, agoa bete agi-
nekin uzten bagaituzte, zer
esango degu ortik aurrera?

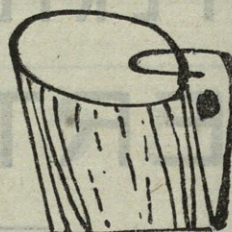
BESTE ARRIXKU BAT

Idazle onak izanik, euskaldun
erria baño berreun metro altua-
gotik badabiltz, eta erri orrek
ezer artzen ezpadie, zer irabaz-
ten du jokabide orrekin gure
izkuntzak?

Ba-dakit zer erantzungo dida-
zuten. Ori, alegia, izkuntza da-
netan gertatzen dala. Erri xeak

eztitula jakintsuen lanak uler-
tzen.

Baña erdel izkuntzak indar-
tsu daude. Ba-dituzte beren Uni-
bersidade, eskola nagusi, eskola
txiki, ta beste milla erosotasun.
Eskolatu gabeak eztituzte uler-
tuko, konprendituko, baña ai-
tak ezpada semeak edo billo-
bak, bai.

Gu oraindik oñez ikasi gabe
gaude; eztaukagu nork erakutsi-
rik ere.

Ta, kolpetik, Mamo Wolde'-
ren markak autsi nai ditugu.

Etzeok toki txarrean!

BIDE ERREZETIK

Euskaldunak euskerarengana
zaletu nai baditugu, bide erre-
zetik jo bear degu. Pixkanaka,
pixkanaka egin bear degu au-
rrera. Etxearen zimendu lanak
egin baño len eez gaitzelata te-
llatuarekin pentsatzen asi.

Orixen egin dute, zorigailteaz,
euskal idazle askotxok, eta be-
ren liburuak or daude autsez
josita irakurle batek eskutan
artu nai eztitula.

Ba ote da euskal liburuik Gre-
gorio Mujika'k «Fernando Amez-
ketarra» gai artuta osatu zuna
baño geiago saldu danik?

Zergatik?

Gai arin eta gustagarriak ba-
tetik, eta eragozpen eta zailta-
zen txikienik gabe irakurri di-
teken euskera, bestetik.

«Kirikiño'k», bizkaitarra iza-
nik, zergatik ditu ainbat ira-
kurle Gipuzkoa'n?

Zergatik ezta modatik pasa-
tzen?

Motibo ber beragatik. Bide
errezetik jota erriaren biotza
irabazi zulako.

BIDERIK EGOKIENA

Danetik bear du gure asteka-
riak. Danetik eduki bear du,
denda on batek bezelaxe. Baña,
gero ta irakurle geiago izan nai
baditu, ta gero ta indar aundia-
goa artu nai badu, erria ezte-
zala aztu.

Dozena bat intelektualentzat
bakarrik idazten aritzea denbo-
ra galtzea da. Intelektual oiek
ere arki dezatela «Zeruko Ar-
gia'n» beren gustoko janaria.
Baña erdiko ta beeraxeagoko
mallan daudenak ere.

Biotzondoan ainbateko miña
eman izan didaten itzak ezti-
tagula sarritan entzun: «eus-
kera besterik ez nun ikasi, ta
papereko euskerik ezte kon-
prenditzen».

Au da «Zeruko Argia'ri» ger-
ta lezaiokeen txarrena. Andalu-
zi'ko ta Kastilla'ko irakurleen
billa asi bearko luke, bertako-
entzat alperrikakoa izanik.

Ardura aundiz zabaldu degu
aurrenengo pentzu pilla
eta nunaitik entzun ditugu
txalo ta zorion milla.
Eskerrikasko baserritarrak,
ez gauz besteren billa:
Ongarri gaur ta beti zuentzat
ongarri izan dedilla...

Bere lenengo irteeran denok
ikusi dezute trebe
eta orrela parraitu nai du
gaur ondo ta biar obe.
Baserritarrok: egin zerate
iturri on baten jabe,
gero ta geyo ematen du, ta
eskatu bildurrik gabe...

GAZTE NAIIZ

KATEKESIS PROTESTA

Azkeneko bi illabete hauek oso interesgarriak izan zaizkit, egun hoietan zear gertatuaren ikasgaia neureganatzen alegindu naiz.

Gure artean ez da ezer aldatu, guzia len bezela jarraitzen du. Guztion bixtan azaldu dana ez da oraingoa, lehen-dik gudan itsatsia geneukan gaitza baño. Giroaren otza edo beroa termometroaren bidez neurtzen dugu. Termometroak ez du otza edo beroa sortarazitzen, berez ez du berorik edo otzik ematen, bere egitekoa neurtzea bakarrik bai da. Gure artean ere orrelatsu, gure arteko epelkeria nabarmendu da. Termometru falsua dela esaten ibiltzea aitzaki merkea dela derizkiot.

Badakit danak iritzi berdiñekoak ez gerala eta nor bere iritzia defenditzeko eskubide osoa du. Eskubideak, ordea, mugak berekin ditu, adibidez, gizarte bizibidea, jatorrizko legea, Estaduak guztion onerako ezartzen dituanak, t. a. Ideien ezberdintasunak ez du gure postura justifikatzen.

Ez nauzute ipuiak asmatzeko jaioa, baiñan guk nola jokatu dugun esplikatzeko onoko hau ondo datorkigula uste det: Donostiko kai ertzean edadeko bi gizon doaz kontu kontari pasiatzen. Une batean zerbait gertatzen dala oartzten dira, gazte bat, igeritan ez dakian bat itotzeko arriskuan dakuste. Orduan uretara salto egin edo beste zerbait egin bearrean eztabaida gogorrean asten dira. Batek dio "Cruz Roja"ra eraman bear dala, lenbailen osatu zedin. Bestea nunbait etzan iritzi berdiñekoa eta "Residentzira" eramatea pentsatua zuan. Eztabaida gehiegi luzatu zan, eta bitartean, gazte lerdanaren bizia mundu ontarako itzali zan. Egizu kontu guk ere berdin egin dugula. Gauzak nola dau-den ikusita ez dago eztabaidarako unerik.

Ideiak alde batera utzi gabe, egizko katekesis bat eratu

bear degu, Badakit katekesis itzak ez duela estimaziorik gure artean, umeei dagokien zerbait gogarazten digu. Ala ta guztiz ere, euskal-erritar, euskal seme bezela ume aroan arkitzen gerala esan genezake. Gure egiteak hori darakuste.

Badira utsune hau nola beteko kezkatu bizi diranak, baiñan gaurkoz talde ttipia dela aitortu bear da, herri be-zela lo zurrunka ez digu ezerk galeratzen.

Egizko kanpaña bat eratu bear degu, Euskal-Herri guzia zutik jarriko duan ekintza. Itzaldiak, jaialdiak, estudio tal-deak, eskursioak, irratia, izparringiak, zabalkundea. Guz-tiok elburu berdiñakin ekin, denok alkartuta.

Kanpaña hunetan bear bearrezko egiak besterik ez li-rake aipatu bear. Gizona zer dan, bere eskubide ta bete-bearrak zelakoak diran, eta batez ere herri bezela zor zai-gun aukerabidea. Guztioak gai ontan egizko kontzientzia izateraño iritxi. Eta ez uste, hunekin beste munduko gau-zik jakingo gendukienik, doi doi umeak katekesisean ikas-ten dutena. Orduan bai izango gendukela ideiak defendi-tzeko egizko eskubidea, baiñan uretan itotzera doana atera ta gero.

Burruka gogorra, batez ere gure arteko kontzientzik ezaren aurka. Orain arte alde batetik eta bestetik hauxe egin dala esango duzute. Ekintza hori izan da, alde, bate-tik, bakarka, bear ainbat batasunik gabe egiña, eta beste-tik, askotan herriaren interesak baño alderdiaren izenak gehiago kezkatu izan gaitu. Gero, jakifia, badira politika toki guztietan dakustenak.

Katekizazioa ain zalla denik ez dut uste. Gure baitan dago.

MIKEL UGALDE

«Ez dok amairu» taldearen festibalean izan naiz. Ez dut festibalaren kalitatea juzgatzeko asmorik. Direla bi urte pentsa ezin zitekena izan zen. Ez da gutxi.

Gaur egungo gaztedi artean, gure artean, exito asko izateko, protesta gehiegi ez ote zen pentsatu nuen momen-tu batez. Bainan, ala ere, ba liteke, agian...

Bai, ziurki. Aspalditxoan konturatzen ari naiz. Gaurko gazteria xixtima berri bat asmatzen ari gera. «Protesta» esaten eta kantatzen aski ongi ikasten ari gera, noski.

Izan ere, konpromiso gogorrean jarri gaituzte! Zenbat aldiz esan digute gaurko gazteak ifioizkoak baño egiza-leagoak gerala... Eta guk, sinistu egin dugu. Eta egia esa-teari ekin. Egia esaten dan zerbait balitz bezela.

Badirudi hortan konformatu gerala ere. Nunbait nahia-go dugu beti kaskarreko txikiak nozitzen bizi, beingoz aundi batzuek artu eta aurrerantzean dana lortu izan baño.

Matxintxo ez zen gaztea izango. Agian, baliteke aspal-diko garai haretan gazteak horrelakoak izan ahal izatea. Ixtoria horrei gaur-gaurko itxura eman behar izan ezkeri, ez nuke Matxintxoren edadea asmatzen asi nai. Gaurko zaharrak lanean agian jakingo dute, bainan ezetz esaten ez dakite. Gazteak berriz, ezetz esaten aski ongi dakigu. La-nean ordea, ezin ikasirik gabiltz. Matxintxok berriz, bai lanean eta bai ezetz esaten, bazekian.

Bainan Matxintxorekin ere ez nago orobat konforme. Etsaiarekin pazientzia gehiegi izan zuan. «Ez dok bat!!».

J. A. ZUBIETA

HEMEN, GAZTEAGOAK

ARDOO BELTZA

Keak, begiak kiskaltzen zizkidan.

Mai haren inguruan gazteak, basoa abocean, eztabaida bizi batean. Ordurako nekaturik nengoen eta keak, ardoak, eztabaidak nahaskatu ninduten osorik. Nere aldamenean zegoenak, bultzada txiki batez, alxia atzeratu zuen. Nik ere berdin egin nuen.

Ilxil une baten ondoren, esan zidan maiari begira:

—Hor zegok Euskal herria.

Irripar egin nion, ba nekian zergaitik mintzo zen ala.

Maiean nahastea eztabaida, kea. Gehiago urrutiratu gi-nen. Abotsak gora ta bera zebiltzen. Urrutiraturik begiak baketu zitzaizkidan. Eta nere pentsamentuari erantzunez, nere albokoak:

—Nahaspil utsean sarturik ago eta ez duk ezer ikusten, irtetze aiz eta iriki egiten dire begiak.

Ilxil jarrai nuen, albokoak esandakoari sustraia ezin ate-

rarik. Maiean abotsak haunditu ziren, gogor zijoazen alde batetik bestera. Hitzez hitz, nahastetik nahasira.

Berriro:

—Hor zegok Euskal herria.

Berriro ere konprenitu nuen. Irriparra. Lagun egin gi-nen. Asieratik ez nuala ezer esan konturatu nintzen eta bera ere baietz, uste dut. Ala ere, ez geunden egoera txar batean, maiari begira lagun arkitzen giñen. Zer esaten zuten artu nahirik jarri nituen belarriak: "Españolistak, burgesak, burgesak, españolistak, burg... esp..."

Egundo entzundako poesi txarrena zela pentsatu nuen. Nere lagunak, par egin zuen neri begira eta berriro ere nik pentsatutakoari erantzuna:

—Mai hortan biziä palta dek, poesi pittin bat.

Asperturik altxa ta kalera jo gendun. Aize preskoak ar-pegia laztandu zigun.

Baino, aize preskoak ez dit burutik maiaren irudia kendu. Berriz ere an, ke artetik arpegiak, beren aboak hitzez beteta.

Arpegi batzuk begiratzen gelditu naiz. Ez nituen garbi ikusten. Batzuetan illun, besteetan beltz. Ez zirela berdi-ñak pentsatu nuen.

Ontan garbi, nere lagunaren arpegia ikusi dut. Eta bere hitzak entzun, beti bezela nere pentsamentuari errepuestan:

—Bi arpegi eta bihotz bateko jendea, beinere ez dut siñistuko.

Itxusia iruditu zitzaient; eta egia. Garbi ikusi nuen, eta nola ez, akord nengoen nere lagunarekin.

Ardoa, kea, gizonak... eta ifioiz entzun dutan poesi txarrena.

ZUMALABE

Nork KUKURRUKU!!!

Ollarrak

ollotegian?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

OIAL BIKAIN BERRI
ERAKUSTEGIA

ALDAMAR

Zuzenbidea: Aldamar, 2
(Reina Regente ertzean)
Urrutizkifia 1-54-65

DONOSTIA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo,
Gijon, Iruña, eta Bilbo'ra.

Astean Iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

(2'garren orrialdetik)

gunik. Euskal-antzerkia osatu ta erria goi-maillara jaso nai badegu, txupetea kendu ta ogi legorra jaten erakutsi bear diogu; txasta ditzala gai gogorrako ere.

Dana dala, zorionik beroenak bergaratarroi ta ekin ezpala badau-kazute-tal

ATAUNDARRAK ere ez dira, nolanaire, edozerkin konformatzen. Zeri elduko ta «Ertzaña etxean» antzerki gogorrari. Inglesetik Julian Lekuona apaiz ta abeslari jatorrak euskeratutako lana.

Antzeslari buruz, motel xamar asi zirala esango nuke, lana bera ere alakoa baita: egin-egoneko lana. Ezagun du, bai inglesa dala. Baña irugarren ekinaldian lana oso dotore egin zutela iruditu zitzaigun. Talde orrek oraindik geio ere eman dezakeala esan nai du onek. Eta ain lan gogorra ta latza buruz ondo menderatua daukatenez, merezi du-la, pixka bat geio saiatuz, antzesla-ri batzuen paperak obeto eragitzen alegitzea. Antzerki-gaiak, oraingo ontan bezela, egon-egonekoak dira-nean, jendea aspertu ez dedin, an-teslari bakoitzak saiatu bear du esandakoari bizitasun eta errealdide pittin bat ematen. Gañerantzean, zailla da jendea interes-araztea.

Antzerki-forum egiteko ere oso gai dotore ta aparta aukeratu de-zute. Ia ortik ere norbaitek ekiten dion. Bejondeizuela, ataudar gaz-teok, eta jarrai aurrera!

«KITOLIS»

PASAI DONIBANE

Irakurri degunez, Naparra'ko Di-putazioak euskera eutsi ta zabal-tzearren neurri batzuek artu ditu.

Erri euskaldunetako eskolatan eguneroko ekinaldiari ordu erdi bat geiago erantsiko omen diote euske-ra ikasteko. Eguneke saioa bukatu ta ikasle ta irakasleak, komentsu ekingo ote diote euskerari?

Itiola ere, lan onetan geien saia-tzen diranentzat sariak izango omen dira.

Ikasle ederra gure Udal-Etxe-entzako; galdu zai bai daude, gero ikasten duteneeri sariak emateko. Gure euskera ez degu museo'rako, bizitzarako baizik eta buru-biotzez mintzatzeko baizik.

KOSME LIZASO

Joan dan illaren 28'an, Errende-rin, ballarako Bertsolarien Txapel-keta zan. Bost bertaratu ziran eta Txapeldun Lizaso'tar Kosme, oi-ar-tzuarra, gelditu zan. Ondo merezia du ta txalo ugariz eskertzen zan be-re lana.

Bertso bat ikastola'ri buruz bota zuen. Bejondeizula Lizaso!, gure ustez onenetakoeikin neurtu al izan-go zera.

Bertsolaria ta bere almenak ez ditugu aintzatzaz artzen; ez gera konturatzan, bertsolaria gure erriko pitxi bat danik eta askotan atzerri-tar baten esanak entzuten ez ba-di-tugu, ez degu ortaz pentsatzen ere. Pasai Donibane errixa ontatik, zo-rionik sutuenak Oiatzuar gazte bizkor orri.

ITXAS-ONTZI

Azkeneko egun auetan, Pasai'ko kaia ikusgarria dago.

Antxua garaia asi da ta bajurako ontzi geienak emen billatzen dute babesa egunez, arratsean berriz ba-ta bestearen atzetik, or djoaz bere ori billa. Lan astunean, lan da lan ari zeratan arrantzeale ixillok, au-rerra! ta Jaunak lagun deizutela beti.

GAI

ATAUN

ANTZERKI TA ANTZESLARIK.

GURE ERRIAN

Euskal-erri guztian konturatu ge-ra berebiziko arnasa berritzea izan duala gure antzerki kutunak.

Ataundarrak beti izan degu mai-te antzerkia. Ta, nola ez orain, une arnagarri onetan.

Aurreagoko berri batzuetan azal-tzen genduan nola S. Martin'go talde «Troskaeta» beste obra berri batekin azaldu zan gure errian.

Ta orain gogorrean dakiote S. Gregorio'ko beste talde batek. Erri-rik erri ekin diote ta ikusi ta en-tzun degunez erruz ederki azaletzen dira. Dabilkieten antzerkia, bere izena «Ertzaña etxean», ikusgarria da benetan; ta batez ere orrela lana egiten dutenean.

Gure erriko antzeslari guztiari: BEJONDAIZUELA!

Modu onetan, ez daukagu izku-taturik Euskal-antzerkia. Ez degu nai ere.

UDAL-ETXEKO BERRIAK

Otsailaren 15'ko billera nagusian artu ziran erabaki batzuek:

a) Maomendi'ko bideari ikus-taldi bat egin zaio ta, bertan kon-ponketa batzuek egin bear dira.

b) Mendi-komisioa eginda kar-gu, auzo-egurrak markatzeko.

c) Donostian bildu ziran gure agintariak, «Distrito y Patrimonio Forestal»ko jaunarekin. Dalako era-kunde au egiten omen da kargu Aitzarte'ra djoan bidelanakin.

d) Udal-etxe-ko Hazienda komi-sioak, estudio bat egin bear du, udal-etxe-ko langilleen «sendagille ta sendagai» eskubideari buruz.

e) Ur-aldetik osatu dan. «Aia Iturrieta» erri-elkarte'ko errepre-sentantea Berandiaran'tar Martin juna aukeratu dute, Ataun'go erri-tik.

f) Enaillaren 5'an osatuko da. «PALATA»ko 1'go ta 2'go egur sailaren salmentarako, subasta-maia.

ERIoTZA

Ezberrez il da, 36 urterekin Munduare'tar Juan. G. B.

Bere emazte, semetxo ta sendita-rrari gure agur samina.

S. GREGORIO AUZOKO JAI-

ALDIEN BERRI

Enaillak 11. 8'tik illunaberreraño dantzakizunak.

Epailla 12. Goizean 9'00 Esna-deia.

Enaillak 12. Goizean 9'15. Txir-rindulurak. (1.º ta 2.º afizionatuen-tzako).

Arratsaldean. 6'tik illunabarrera dantzakizunak.

Epailla 13. Goizean 9'an. Esna-deia.

Goizean 12'an bertsolariak (Liza-so ta Agirre)

Arratsaldean 5'an. Zinta karrera.

Arratsaldean 5'30'an. Pelota par-tidua.

Arratsaldean 6'an. Berriz bertso-lariak.

Arratsaldean Ondoren dantzaki-zunak.

Enaillak 18. Gabeke 8'an: EUS-KAL-ABESTI jaialdia Igarondo aretoan.

Bertan ditugu: Iriondo. Lekuona, Lerchudi. Lopategi. Azpillaga...).

Ondoren: dantzakizunak.

Epaillak 10. 9'an. Esna-deia.

12'an. Korrika apostua.

18'an. Pelota partidua.

Ondoren. Dantzakizunak.

JENTIL-BATZA

ZALDIBI

Jeneralki begiratuta, edozein He-rritako gertakizunak, pentsakerak...

hitz batean esateko, Herri barruko arimaren izakia adierazteko sortuak dauden antze (arte) ohietako puska bat, zati bat, dugu Antzerkia.

Herri bakoitzak, pentsatzeko, ikusteko era berea (propia) duan bezelaxe pentsakera hauek, argita-ratzeko aukeratu eta erabiltzen di-ran tresnak —antzerkia...— ere ezberdiñak dira. Honegaitik dugu be-har beharrezkoa tresna hauekin abiatu aurrez bakoitzak ditun es-trukturak, bereiztasunak ondo eza-gutzea, honela, nola jarraitu, nun-dik jo ikusi ahal izateko.

Esan ditek, Euskal-antzerkia —Euskal arima azaltzeko tresna be-rezi hau— baztertua eduki dugula orain bi urte bitartean.

Egun haietan, berak zeukan in-darrez jabetuta, berpizten asi zi-zaigun eta, horral, bolara hontan amaikatxo antzerki ikusteko era eduki dugu inguruko herrietan. Adibidez, naiko da Z. Argian he-rriet'ko horrian begiratzeko kontu-ratzeko herri gehienak dituztela an-tes-taldeak.

Bi urteko etapa honi pozik begi-ratzen diogu, tresna horren izatea Euskal-Herri guztian erakutsi dula-ko. Baiñan, hontan gelditzea ez-i-ñezkoa dugu. Iraupena izan dezan, bizitza bat izan dezan, desfasatu ez dedin, Herri bakoitzak bere Antzer-kia baldin badu, nahita— nahiezko zaigu tresna horren barruak zeatz ezagutzea; hau da, zertan finkatzen dan ikustea, bere ezaugarri berezi-ki guziak sakon aztertzea gero in-dar berri bat eman dezahogun.

Ikaskela hontara herrietako tal-de guziak bildu behar luteke. Egi-ten diran azterketan ondoren har-tzen diran erabakiak talde guzi ta zabaldur behar lirake Euskal-tresna hau erabiltzen duten guziak Eus-kal-Kutsuz beterik agertu dezaten. (?)

Lanketa hau laixter hasiko da ta prest egon zindezteke inguruko tal-de guziak.

Talde hauetako bat Zaldibikoa dugu. Egun hauetan hor ari zaizki-gu obra bat ikasten «GIZON ZU-

ZENAK» du izen burua Albert Ca-mus engandik Xalbador Garmendia Zaldibiko apaiz jaunak euskeratua. Obra honen gaia ezaguna dugu eta Errusiko gertaera bat adierazten du.

Ill honen 19'an Gaiñ-Argi zine-antzikian antzeztuko dute Zaldibi-ko taldeak.

Ziurtasunik ez eduki arren, esan ditek sarrera larrientzako izango dala.

«ARA-BERRIZ»

LAZKAO

ERRIRA BEGIRA

Joan dan astean genun erriko bat-zorde geinetakoak bildu zirala, erriko berriak ikusi, ikasi ta egite-ko. Ta ara emen aurrengo kokka.

Aspaldi asitako Goierriko esta-distika bukatu bear dutela ta... asi dira, ta, zea, Ordizi ta Beasain pal-ta dirala lan ori egiteko. Bañan no-la liteke? Nik ere ez dakit. Beti gure aurretik izaten dirala esan oi dute, ta oraingoan aien zai? ez di-tute bada indar guziak dantza edo pesta antolatzen ibilliko noski?

Ia bada, berriro asi ta egiten du-zen Ordizi ta Beasaindarrak, zuen zai bai gaude ballara ontako beste erri guziak.

LOS RIOS'KO EGUNA

Nik Euskal-mixio eguna esango nuke. Izan ere San Jose egunez gu-re ardurapean dagozen Amerika ta Aprikako mixio guztien eguna bai dugu.

Apaz eta gazte asko joan zaiz-kigu lur alde aietara ta gure arte-koak ere an ditugu. D. Juan Ameri-kanen eta Leonardo ta Demetrio anaiak Aprika aldean.

Aiek guzia utzita joan ziran ba-ñan guk lagunduko genien uste oso-akin. Dugun guzi ontatik ez ote die-gu zertxo bat emango?

TAXISTAK

Baldin ba dago bai. Aspaldin ko-meri beltza darabilgu. Goizeko amaikanen or izaten dira bañan bazkal ondoan garaiz xamar bear ba duzu edo gaberdian, batere ez.

Eta orain arte or nunbait ibiltzen giñan. Beasain deitu ta laister zan emen, bañan orain gaxo edo beste ola moduzko zerbaitezat ez bada, batere ez. Neroni gertatua. Ta no-la ziteken galdetu nionean, bada Lazkao'n «Lizentzi» duten beste oietakori bateri galdetzeko esan zi-dan, bere ustez plaza ondoan ego-ten diran iru oiek bañan geio ba dirala ta.

Egia esan, zer pentsa bat sortu zidan, eta alde batetik... bai, arra-zoi pixka bat eman nion.

Garai oneko lana danean errita-rrak eta ez orduatan Beasain'goak Emengoak ez bai dute urrutizkiñik eta beste erri ta baserrietan bizi bai dira. Ori taxista bezela ezagutzen ditugunak.

Eta nik auek bakarrik zirala uste nun da... nun dira bada besteak?

AZIA

ZARAUZ

ORDAINDU EGIN BEAR

Epailla'ren bigarren egunean lan-tokitik etxera bidean nitzala, bi emakumezko ditut aurretik, biak alkar-izketa sutuan ari dira, au dio-te beren artean:

Ez dago eskubiderik egiten ari diranak egiteko, orain dala zortzi urtetik ordaintzeko utzi ditugun kurpilbiko (bizikleta, guri...) tres-nagatik diran ordaindu bear bat-zuek, orain agindu sorrotz baten menpean ezaririk, ordaindu arazi dituzte bada, ez dago eskubiderik... gañera orduan egin ez gendulako, eman bearra geituaz. Iñoz esan al digute bada ordaindu bear orren berri?

Arrazoi dezu, erantzuten dio la-gunak, gañera dirudienez erritar guztien akatsa izan da ori, zergatik guziak an ikusten nituen, neronek zai jarri naizenetik, nere txanda iristera, bi ordu luzeak egin bear izan ditut.

Orrela itzegiñaz jarraitzen zuten artean, aurrea artu bear izan diet nere bidean, ta ez dakit beren gei-agoko berririk, baña nere artean, aurreko egun batean telebisioz gi-zon bateri entzun nionatzaz gogo-ratu nitzan, au bai zion: «Iñongo laterrikoak baño aurrerago arki-tzen gera gu...»

Zer gaigatik esan zuan, utzi de-zagun, baña gai batzuetan bai ala-xe gaudela.

Beste laterrietan iñoz egingo ez lutekeana, egiten bai degu emen. Orain dala zortzi urte ordaindu ga-be utzi genduala eman bear bat, eta geiagoko garbitasunik gabe, or goaz ardiak artaldean baño batuago gu-re ordaintetaki egitera eta ixilik ga-ñera esandakoak emanaz...

IKASTOLAREN ALDE

Jose Deunaren egunez, arratsal-deko sei ta erdietan, Zinema pelo-ta lekuan jai-aldi bikañ bat izango degu. «Bertsolari jai-aldia»...

Bertan entzungo diegu, LAZ-KAO-TXIKI, MATTIN (Prantzesia) LIZASO, ta...

Jai-aldi barruan «OLEZKARIAK» zortzikoteak, txapeldun bezela erriari azalduko zaio, bide batez talde onek iru edo lau abesti erri-ari entzun araziko dizkio.

Une goxo bat igaro ta bide ba-tez ikastolari laguntzeko bide ego-kia orra nun dezun.

URRUTI

SORALUZE (PLAZENTZI)

GOGO-JARDUNAK

Neskak aurtengo gogo-jardunak izan dituzte. Diñuen izlari bika-ña eta sakona izan ei da. Baña guztia erderaz izan da. Lotsagarria iruditzen zaigu, gure errian gogo-jardunak erderaz bakarrik ematea.

Usten degu Batikano'ko Batzar Nagusiaren erakutsiak erabiliko zi-rala itzaldietan. Baña Batzar orren erakutsirik, ez degu entzun erriko izkuntzari buruz.

Zortzi edo hamarrenbat urte dira, gurasoak eta luistarrak, kemenez jokatuta, lortu zutela gogo-jardunak bi izkuntzetan egitea.

Gure neska gazteak, ortik zer ika-si ba dute. Urrengo urterako, erri-aren gogoa betetzeko neskan zuzen-dariagan itxoiten degu.

EZOZIKO AMA

Gaurko gazteak «Kultura» zaleak dira. Baita ere erri-jakintza zaleak, folklore zaleak. Baña, au ez da aza-leko edo sasi-folklore, txistu ta dantzetara bakarrik eltzen dana; baizikan sakonagoa, jakintzan mur-giltzen dana.

Baliteke, gazte oiek, gure EZO-ZIKO'ko AMAREN kondaira (his-toria) ez ezagutzea.

Orregatik azaletzen degu Orueta'tar Karlos jaunak, sendagilleak, gi-zon gaxo, zar bati entzun dakoa, ona emen:

«Oñ dala urte asko, milla urtiak akaso. Irigoin'go gizon bateri urte otxan AMA BIRGINAK eta eza otxan eitxeko eliza bat Irigoin'go soguetan.

Gizon ori azi izan toki on baten billa; baña Arritxa sogua begitxan-du jakon paraje garbiza ta laua. La-guner esan i otxan, da, danak kom-promise eresela, eki otxen biarrian Arritxa'ko soguan.

Egunaz eitxen ebena, gabian apurtuta topatzen i eben, da gañe-ra arri da ol guztiak Ezozira ja-txita.

Urrengo goizian, jaso arrixok Arritxa'ko sogora, ekin eitxen eliz ori, da gabian betikua: arri guztiak bera eruanda.

Aspertu zian ala ibiltzen, da Iri-goin'go gizona gertau zan gabian zaintzeko.

Alaxe, gabe erdixan ikusi i eban Ama Birjiña zidarrezko jantziakin da bei bikin arrixok Ezozira jeisten, esanaz:

AIDA TXURI TA BELEGUI
BEGIRA DAGUAN ORRI
BEGIXA ATARA BEI.

Irigoin'go gizon ori begi bakarra-kin gelditxu i zan, da ameka giza-dik ero begixan zoeze izan i dabe». Lerro auen bitartez nai genduke erakutsi gure Amaren jatorria, go-goratu Bera degula gure zaindari-tzat, esnatu Beraganako on-zaleta-suna ta eskatu bere laguntza.

KIROL BAZKUNAN BERRIAK

Pozik entzun degu, Kirol Bazku-neko Lendakari, Gallastegi'tar Pe-dro egin dutela.

Orañ urte batzuk dirala, zuzen-dari egon zan; ta bai ere, bere tre-betasuna ondo agertu.

Bere lendakaritza, ondo ta zu-zen eramatea opa diogu.

KARAKATE

ERRENDERI

KOXME LIZASO, TXAPELDUNI

Goizetik bildur giñan. Eguraldi ona, propaganda gutxi, ez ote degu «On-Bide» beteko? genion gure bai-tan. Bañan ez, etzan olakorik. Errenderi ta inguruetan bizi-bizirik dago bertsotarako zaletasuna. Ikusi bearra zan asi-garaian zinema'ko aretoa, goi ta be, betea.

Orain diogu, igandeko jai orrek bertso-zaletasun ori ase ote zuen? Ezetz esango genduke.

Bañan, zer egingo degu? Ez dan lekutik ezin atera. «Xenpelar» en erri ta inguruak euskera'ren gatz, saleroa, galtzen ari diran bezela, bertsolariak ere gutxitzen djoaz. Penagarria.

Eta goazen gurera. Maiean, Aita

Zabala, Juan Mari Lekuona, apaiza, Antonio Arrue, Fernando Artola, Anbortzi Zatarain, Antonio Valver-de, Adrian Salaberria (kontzejal be-zela) eta Alfonso Irigoyen.

Bost bertsolari aurkeztu ziran: Santiago Zabala, lezoarra; Koxme Lizaso, oyartzuarra (Errenderi'n bizi dana), Jose Antonio Lazkano, altzatarra; Agustin Unsain, herreta-rra ta Joxe Usabiaga, errederiarra.

Bertso politik izan ziran (txa-rrak ere bai). Ona Lizaso'k «arbo-la», «odola», «dagola» ta «eskola» bukaerak jarrita bota zuen bertsoa:

Ipiñi digute bai
zenbait euskera eskola
Ikusitzen det oso
ederki dagola
Orrek pizkortutzen du
euskaldun odola
Gañetik ber genduke
Gernika'ko arbola.

Beste bat, «Txakoliña», «danbo-liña», «manteliña» ta «pinpiñiña», bukaerekin auxa kanta zuen:

Egin bearra daukat
bertso pinpiñiña,
amai billatu diot
gaur nik manteliña;
gero etxeratu bear
nion danboliña
eskertzeko eman dit
arek txakoliña

Irabazle, ta dudarik gabe, Kox-me Lizaso izan zan. Pozik zan ber-tsolari gaztea Salaberria jaunak txapela ipiñi zionean, bai orixe! Biga-rren, Zabala lezoarra gelditu zan. Barruti onen izenean oiek biak izango dira txapelketara joango di-ranak.

Denak txalo ugari jaso zituzten eta jendea konten irten zan. Noiz eratu bear degu gure errian lenengo mallako bertsolarien jai eder bat? Basarri, Uztapide, Mitxelena, Lazkao-Txiki, Azpillaga, Muniategi, Orrelako seikote batekin jai bat ent-zutekoa litzake, ta jendeak eran-tzungo dun dudarik ez izan.

IL DIRANAK

Irurogei ta zortzi urtekin, Apaiz-tegia'ren alarguna zan, Kandida Mi-txelena etxekoandre jatorra. Zeruan gerta bedi. Bere seme-alaba ta se-nieak atsekabeen lagun gaituzte.

ANARBE

AZKOITI

TXIRRINDULARI TALDEAREN

AGERKETA

Igaro zan igandean gure erriko enparantza nagusian egin ziguten, Peña Elortza'koak beren talde edo ekipoko txirrindulari guztien ager-keta. Ikusten degun bezela ziaro indartzen ari zaigu Peña Elortza; orain bere talde ta guzti bai dau-kagu. La bada ondo ondo portatu-tzen diran, ta gogor ibiltzen diran txirrindulari gazte auek aurtengo ekinaldian. Gure onginairik aundi-na Peña Elortza'ren ekipa gazte onentzako.

EZ DOK AMAIRU

Oraintxe egun batzuek Azkoiti'ko denda ta ardondegi batzuetan jarri dizkigute «Ez dok amairu» tal-deko Iriondo'tar Lurdes'en argazki audiak. Bertan irakurri ditugu iz auek «LURDES IRIONDO» «EZ DOK AMAIRU» —BELTER—. Ikusten degun bezela ez diote propa-ganda makala egin Belter ekoak Lurdes'eri, azer nolako argazki ede-rrak diran noski! Ta jakin degu ga-ñera etxe aretan atera edo grabatu dituan diskoak laister jarriko dira-la salgai, dendetan. Poz aundia ema-ten digu gauz onek, ba onekin bi-garrena izango da talde onetan dis-koak ateratzen dituna. Ederra be-netan «Ez dok amairu» taldekoak, euskeraren alde egiten ari diran la-na. Gure zorionik beroenak guztien-tzako, ta nai dutenean agertu dite-zela Azkoiti'n emen ere ikusi nai ditugu ta, «Ez dok amairu» taldeko guziak batera. Zai gaudu gure txalorik beroenak baiepi jotzeko, ta zer esanik ez beren abesti ederrak entzuteko.

AINGERU GUARDA EGUNA

Urtero bezela aurtun ere epailla-ren r'ean, Aingeru Guarda egu-nean, Azkoiti guztia igo zen, Elgoi-bar bidean daukagun izen ontako eleizatxoara. Aspaldiko oitura de-gu au gure errian noski, ta ikusten degun bezela oraindik ere jarraitzen diogu. Zaar ta gazte, neska ta mut-il, guztiak egin zioten ikustaldia Aingeru guardari bere egunean, ta oitura dan bezela etziran gutxi izan erroskille pilloa erosi ta etxeratu ziranak. Au oso Azkoiti'ko oitura degu, Aingeru guarda egunean erroskilleak erostea, ta azer nolako goxoak egoten diran gañera!

AMAIA

Jose Azurmendi jaunari eskutitz agiria

ZERGATIK EUSKALDUN?

Zergatik euskalduna? Gai bereziak eta muñetan ematen danean, guztiok tente jar-tzen gera. Ondo dago. Ori bear dugu. Gai garrantziak ibilli ta ideak bere bidean jarri. Uste dut, naiko argi jarriko dugula «euskalduna zergatik» prolema. Eta artiku-lu auekin azkena eman nai diogu gai oni, oraingoz beintzat.

Ona emen Jose Azurmendi jaunak ZERUKO AR-GIA'ren 205'garren zenbakian airean utzitako galdera. Irakurri nuen eta gero utzi. Ez nekien galdera orrek erantzunik merezi zuen edo ez. Geroago berriz iraku-ri nuen. "No, ez duk lenbizikoz, itxura batean, diru-dien añaiko galdera arin bat. Ba dik bere mami sakona". Eta zer pentsa eman zidan.

"Zergatik euskaldun jarraitu eta zertako?"...

Barzelona'n nago egun auetan, eta unetxi batean galdera orri nire erantzuna eman nai diot.

Ez noa, al dalarik, sentimentalismo ez agertzer. Sentimentuz, ordea, sentimentuz... sentimentu gabeko gizona ez litzake materiaki utsa baizik.

Ala ere arrazoiak arkitu nai ditut, zentzuzko arra-zoiak.

Alkarrizketa bidez, itzegiñaz, argia billa dezagun. Ots baña; onela ziñoen Ortega y Gasset'ek: "Itzegiñaz alkar ulertzen dugun prejuiziozko zentzun orri lotuta, orren fede onez esan eta aditzen dugu, sarritan, mutu izanik ausartuta baño askoz gaitz-ulertuagoak izaten bukatzen dugu".

Itzegin dezagun alere, zakurraren neurrian gelditu ez gaitzen. Izkuntza bat dugu, mintza-bide bat; gu-rea; oraindik bizi dana; nire barruan bizi dana, Euska-lerria'k oraindik berea duena: Euskera. Mintza nadin, bai, mintza, eta euskeraz alegia.

Lenbizi, euskera-naia sentimentu arrazoi bai izan di-teke. Psikologian ongi agertua da, zentzunaren gain, sentimentaren indarrak darabillega gizona. Euskeraren-ganako maitasuna ere badugu, gure sentipen eta kon-tzientziari lotuta bai dago. Euskera gure izatearen zati bat da, zati positibo bat, eta orren estu loturik, guk be-ra dugularik berak gu gaitu.

Zati ori positiboa danez, bere alde lan egitea posi-tiboa da. Euskalzaleok bere alde lanegiten beartuak gaude. Lana zalla da, baña, maitasun au idealismo ba-tean bihurtzen dalarik, badakigu idealismo ekintzak gu-txiensu edo minoriak mugitzen dituela. Aurrera jo bear ortaz, gure lana ez bai da ero-lana.

"Zergatik euskaldun irauten alengidu bear dugun galde ditek? diñozu, nire jaun maitagarri orrek.

Ba geraldako, jauna, euskaldunak "geraldako". Gera, ta, "gera-tasun" onek, ez al dizu ezer esaten zure ba-rruan? Orra or, gure kontzientziaren erantzukizun bat. Burua galdua duen gizonak, edo bere benetako kon-tzientzia okertua duen gizonak "bera" ez-ezik "beste bat" dala uste izan eta sentitu dezake, Napoleon ber-bera dala alegia. Ez du egitazko "bere-tasunik".

Gizonaren "ni" ta "nitasuna" da, egiten, bizi dana-ren ezagupidea, benetan "nor" dan agertzen dion arra-zoiak, "izan" danaren kontzientzia.

Izkuntzak bere tajuz moldatzen gaitu ta "beretasun" bat ematen digu. Bere "tasun" da geron kolkoan, "ni" orren ikara edo bibrazio bat, bizitza. Bizi naiz, "ni" naiz, "nor" naiz, "euskalduna" naiz euskera bidez. Ez al da ezagupide auxe bakarrik, naikoa, euskaldun irau-teko? Ez al da orixe bakarrik "izan" izateko arrazoi bat, aurrera joteko zio bat?

Ez-izate batek izutzen zuen Unamuno bera ere. Gureizat, euskera gaien, bere galdoria, ez-izate bat da. Gaur euskaldun kontzientzia argi bat dugunontzat eus-dera galtzea ez-izate batean sartzea da.

Euskaldun-tasun onek "nor" naizen diñostan eza-gupidez diñot: Euskalduna naiz eta euskeraz ez beste izkera batean darrait. Nere ustez arrazoi auxe naikoa litzake buru-belarri ontzat artzeko euskaldun iraute bu-rruka.

"Euskal izatea galtzearekin ez gera izate gabe gel-dituko, beste izate berri bat gureganatuko dugu". Au da zure beste galdera bat, nire kezkatu maite orrek.

Eta, ez al zaitu orrek izutzen? Ez al zaitu izutzen, zure gaurko izate ori galdu eta beste bat artzeak?

Newton, Edison, Einstein, Pascal edo beste zenbait jakintsuren argitasuna nai nezake niregan. Baña ez, or-dea, oietako bat izaterik edo biurtzerik. Nik "ni" izan nai dut. Auxe naiz ni: "ni".

Izate aldatzea orixe da, beste bat biurtzea. Izana galtzea muin-izana galtzea.

Nitasunak (ni-tasunak) ematen dit bai naizen arra-zoiak. Nitasunak diñot "naizela"; ni naizela ta ez beste. Euskaldun-izate baten espiritual euskera-izkera mol-datu baldin badio, euskerak berak esaten dio, gero, euskaldunari, "nor" dala ere. "Ni naizen" onek bizi naizen ezagupide bat ematen diit.

Guzti au, individualki aztertua, erri mallara era-man dezakegu ta, orduan, erriak, Euskalerria'k, euska-lerri-tasun kontzientzia bat izan bear du ta ez beste Erri bat danarenik.

Liburu batean, izkuntz batetik beste batera itzulpen bat egiten danean, orixe bera egiten da: aldatu. Eza-guna da ainbeste itzultzaileen neke ta zailtasuna: Ezin, sarritan, aako izkuntzan dagoen zentzuna bear bezela agertu. Zera: Itzulpena txirotu egiten da.

Izkuntza bat duenak, orren gañez beste bat ikasten baldin badu, bere adimena ta ager-bideak aberastu egi-ten ditu.

Izkuntza bat, berea, utzi edo baztertu ta beste bat artzen duena txirotu egiten da. Bere baitan "itzulpena" egin du. Bere sustrai-izkuntzan aldakaitz zituen zen-tzunak galdu egiten ditu, naiz eta izkuntza berriak, len-goak etzituena eman.

Ez al da, txirotze onen aurka joan nairiko ekintza, onuragarri gure buruetarako? Nola onartu genezake, gaur "geran" (euskaldun geran) ezagupide onekin, gure

euskera il eta beste bat artzea? Beste bat artu? Ta, zein artu? Española? Ingelesa? Alemana? Prantzes...? A, bai? Oietako edozein? Artu zazu ortaz, baña EUSKE-RA UTZI GABE! Ori da onarukorra, ori da positiboa, ori da "gutasuna" galdu gabe beste bat artzea, ori da gure adimena aberastea, ori da gure nortasunean jarrai-turik besteena guganatzen jakitea ta ori da... ori baka-rra da bide zuzena.

Izkuntza, mintza-naia leio bat da. Norbere izke-ra galtzen duenak "leio" ori itxi egiten du bere buruan ta bere sentimentuetan. Locke filosofoak ziñoen: Izke-rra, gizonen arteko artueman baten premiyak sortuarazi-tako itz-moldaketa da. Mintzaira, itz dagianaren es-pirituan dauden ideak dira".

Ortaz, euskaldunaren espiritual euskera sortu 'du ta, arren, ez dezagun gure izkuntz orijinala utzi ta artifizial bat artu.

Ez dut uste, nire idazkide jaun maite orrek, "beste bat" izan nai zenukenik, "zu" baizik. Etzaite trukatu, mesedez. Zure gaurko izate ori da, euskaldun zeranez, munduarekin kontaktoan jartzen zaituena, niganatu ere zaituena.

"Bizitza indartsu bat, ez triste bizitza, ez sekula bukatzen ez dan agonia bat".

Zurekin batean nago emen. Orixe nai nuke neronek ere; orixe bear du Euskal-erriak: Euskal bizitza indar-tsu bat. Ta egoki diñozun lez, "bear" batek sortu bear ditu orren eskubideak. Baña or gaude gu, ortarako, erresponsabilidaz beartuak. Ez gaitzen emen gizona-ren askatasun zabal zentzunetan sartu. Erresponsableak gera, naiz eta kondizionatuak izan izaki guztiok. Bes-tela edozeñek lapur izateko bide ere baditu.

Gizonok gure "tasun" ori dugunez (bestela zera ge-ra), guk, euskaldunok, "gu-iraun-erazte" edo "gutasun-iraun-erazte" nai orren premiya ta bearra dugu, "iza-tea" galdu ez dezagun, aldatu ez gaitzen.

Nagoen Barzelona oni, ez lioke, katalan izkera ga-betasun batek, gaur duen nortasunik emango, beste bat baizik, ezberdiña. Ingelesak beren izkuntzak ematen diotén "tasun" orren indarrez arroturik zabaltzen dira munduan nun-nai. Alemanak, errusitarak, amerikarrak, berdin, beren izkuntza ikur egiñaz, badirudi lur-men-dratze neurri bat dutela. Gogoratu bestela prantezen zera: "Moi, je parle le français comme tout le monde". Zer da bera, prantez izkera-tasun kontzientzia batek eragiña ez ezik?

India'n, bertan dituzten ainbeste izkuntzetarik bat ofizialki autatu al izan baño len, ingelesa jarri bear izan dute. Zergatik? Bertako izkera baten ofizialtzeak bertako bestein eriotza ekarri zezakealako, eta indita-rrak ingelesa aukeratu naiago zuten guztientzat arrotz zetorrelako.

Ingelesak ez du Esperantorik nai mundu zabalean, ezta ere Errusak ingelesa nausi; prantesak berea iku-siko luke atsegiñez garaille. Batak eta besteak, guztiak, erri txikietaokoak ere gogoan arturik, beren izkuntza nai dute mintza-bide, biotz-mintzabide.

Nekeak... nekeak ez ginduzkete iñoiz ideal ekintza batean atzeratu bear. Pertiga saltalari berak, makilla zenbat eta gorago, ordu eta indar geiago egin bear du. Fisikako jakintsuak zenbat kexka ainbat alegin dagi bere aurrerapenak eskuratzeko. Nekea aundia, alegiña areago. Au da mundu ontan gizonaren aurrera joan naiaren arrazoiak.

Bilinguismoa, "eta zein bilinguismo?". Emen, zuk bezela, galdera dagit nik ere. Nire ustez, puntu onek, berak bakarrik beste lan aztertu bat bear du.

Ez espiritua asetzeko bakarrik, ogia jateko diña ere egin bear dugu euskera. Egia esan, nire ogi-bidean balioetsua zait, oso, euskera. Ara baña, euskera "plano-nazionalera" eramana ez dan bitartean bere agonian izango da.

Kanpo-indar giroz makaldutako izkuntza dugu. Eus-kaldunak, bestaldetik, ergel madarikatu batzuk gera. Baña, gaur gatzediak galduta duen kontzientzia ta eus-dera, indarrez eragindako giro baten ondorena da. Agoni ori sendatzen sayatu gaitzen, naiz eta neke aun-diak izan bear. Ziur nago: Euskeraren berpitzea poli-tiku giro egoki batek ekarriko du ta ez beste ezerk. Euskera politiku prolema da. Ezetz uste izatea amese-tan egotea da.

Giro txarrez ta kanpotiko indar giroz galerazitako euskalduntasunak berriz berpitua izateko eskubideak ditu. Lapurtuaren benetako jabea beti bera izango da. Ortaz lapurtuak bere gauzaren eskubide osoak ditu.

Baña, ala ere "zergatik euskaldun jarraitu eta zertako?"

Nik garbi daukat orren erantzuna, gaur. Baña beste zallago bat dut, aspaldi, nire kolkoan: Euskalerria'k, euskalerriarrok, merezi ote dugu euskaldunak izatea, ta zoriontsuak izatea?

Baña zureari erantzutera joan nadin berriz. Bai, euskaldun jarraitu bear dugu:

1.—Euskerak, geran "tasun" batek moldatuak gera-nez, gera, beranek geraldako. EUSKALDUNAK GERA. Ta niretat, "gera" onek negazio bat dala azaltzen ez didan bitartean, euskalduna izaten beartuak gerala diñot.

2.—Beste izate batera aldatzea, "ni euskaldun" kon-tzientzia galtzea litzakelako. Gu, euskaldunok, beste batzuk izatera aldatzea litzake, beste batzu-

(10'garren errialdean jarraitzen du)

Galdera ori, Jose, neuk be, sarri egiten neban; batez be, neure ingu-ruan aurkitu nituan batzuen iritziak eta jokabidea entzun eta ikusikeran (eta ez ezjekinena, karreradun gizonena baño). Gaur argi ikusten dot zergaitik euskaldun izan bear nagan. Baña egiakoz erantzuna bakarria izan arren (emen opziorik ez dago), euskaldun guztiek erantzun bardiña ez neuskioe emongo danak itaun bardiña egin arren be, zergaitik aurretiko iritzian ofiarrituta askok euren izatea aukerako gauza lez ipinten dabe ta.

Gitxi ezagutzen zaitudan ezker, zein erantzun emon ez dakit. Baña pixka bat luzatu arren, arrasoi batzuk emongo dautsudaz eta zeindegaz gel-ditzen zaran zeuk ikusi.

Diru-gose ezin asea ba daukazu eta diruagaitik edozer saltzeko prest egon, euskal-izatea ez egizu landu. Arlo ori betiko itxi egizu. Srderak landu Arlo ori betiko itxi egizu. Erderak landu egizuz. Askoz obe joango jatsu eta guri be bai, zu barik. "Forofo"en aurrean, euskaldun agertu zeintek ez eta euskeraz al dozun geiena egin; baña geiagorik ez. Euskera illarazten ez zaitzez alegindu. Berez ilten itxi egizu. Orretara arerio gitxiago eukiko dozuz eta aberastutea errezag jatsu. Zeuk diñozun lez, ganera, ilten bada, beste izate barri baten jabe egingo zara eta aberastu bardin egin zeintek ez. "Forofo" orreik nagusi urtetan baldin ba dabe eta euskera erabiltzen beartu, euskera lantzeko erea orduan eukiko doz u ta kitto. Onetaz geiago "Erde-rara saltua, gaur materialismoaren ezaugarri" Zeruko Argian aurkituko doz u.

Idazle jatorra zarana ba dakit (euskeraz beintzat), zure idazti eder batzuk irakurri dodaz eta (Jakin'en, Zeruko Argia'n...). Ezaguna izatea nai baldin ba doz u edo irakurle asko euki eta askoen agoetan zure izena ta esanak erabiltea, erderaz idatzi egizu. Erderako irakurleak milloiak geiago dira. Geienak txinoak eta onena txinoz idaztea izango litzake; baña uste dot, ez dozula ondo ezagutuko eta beste erderan baten idatzi zeinkez. Euskera beintzat, bastertu egizu, erdaldunen ondoan lau katu bakarrik gera ta. Unamuno'k, Baroja'k, Zubiri'k, Oteiza'k, Setien'ek, Alberdi'k, Telle-txea'k, Zuzunegi'k eta beste askok egin dabena, egizu. Oso ezaguna izan-go zara. Eta egin dozunagaitik (euskera bastertu ta erdera landu) askok eta askok goralduko zaitue; euskera landuten ba doz u barriz, zure lana banaka batzuk bakarrik aintzat artuko dabe; eta geienak "forofo"tzat, lelortat edo "politiquillo"tzat eukiko zaitue.

Marxista ez zarala, diñozu; baña urte batzuk barru izatea izan leike; edo idazten dautsudun karta au marxistan batek irakurtea. Marxista izango bazintz, euskaldun izateari ez dautsazu zertn inportantzi aundirik eman. Euskaldun izan edo ez izan, txikikeri bat baño ez da. Arazo asko dagoz inportanteagoak Euskalerrian berton be: Diruaren partizioña, langille zapal-dua... eta abar.

Arazo inportante orrekin alde zintzo jokatu egizu. Baña ba dakizu; "forofo" asko dagozan lez eta beste gauza asko baño geiago euskaldun izatea maite daben ezker, izan ez da be, orrekin aurrean euskaldun jator lez agtrtu zaitzez. Eta euskaldun izate ori, eurenkin lan egiteko pantaila be-zela ipini egizu. Zeu be eurentarikoza zarala pentsauko dabe eta txikikeri orren bidez zeure benetako lana euren artean neiko erre ez egingo doz u. Gero, arazo inportante orrekin enamoratu diranean astiro-astiro euskaldun izateari inportantzia kentzen alegindu zeintek ez, asko merezi be ez dau ta. Bizitza emon leiken ainbeste gauza eder egon ezker, zelan txikikeriakin olgetan ibili? Balioen perarkirik or ez dago.

Baia persona nai ba doz u izan eta "bigarren mundu" orretan sinisten ba doz u, orduan bai, euskaldun jator izaten beartuta aurkituko zara. Persona lañoetan dagon zer bat ez da, alegia: konzepto bat; gizon konkreto bat baño. Gizon konkreto ori (Julen Kalzada, esaterako) «a troquel» egindakoa be, ezda, robot bat lez; bakana ta basterik ez lakoa baizik. Jatorriak eta inguruak emondako bereiztasunak danok daukaguz. Bereiztasun orreik, balioak dira; eta balioak diran ezker landu bearrekoak. Euskal-izatea, be, emondako bereiztasun bat dan ezker (ez gatzelar, ez txino, ez frantzes, ez ruso ez giñan jai, euskaldun baño ta) landu bear dogu. gure nortasuna (Julen Kalzada) balio guztiak osotzen dabe eta balio orreik zenbat eta geiago landuak izan, nortasun geiago daukagu. Eta balio guzti orreik oso-tzen doguzenean, Nortasun osoa daukagu; PERSONA osoak gara. Baña ja-torriak eta inguruak emondako balio orreitarikoen bat edo batzuk osotu barik ba daukaguz, persona osoak oraindifo ez gara; umetasun baten gagoz. Gorputzagaz be, bardin jazotzen da. Eskumako eskua (ejenplo bat ipinitearren) txikiterik paralizatuta baneuke ta erabili ez dodalako, txiki ta indar bakoa izan, normala ta osoa izateko nire gorputzari zeozer palta jako. Uts bat dauko. Bardin nortasunagaz be. Geiago; artudako balioen bat gald u ba dot, dollortu egin naz; "mutilado" edo "monstruo" naz. Balio konkreto au (euskal-izatea) itxi ezin geinken eskubide bat da, persona izatea nai baldin ba dogu beintzat. Balio au ta beste gure balio guztiak aberastu bear doguz; ortarako bestein balioak aprobetxa ta geureganatu geinkez; au da: EUSKAL-IZAKERATU. Baña euskal-izakera gald u ta beste izakera bategaitik aldatu ezelan be ez; "alienaziñoa" auxe da. Orainarte euskaldun geienok besteinakin norberana aberastu berrean, norberana ezetsi ta besteina artu dogu.

Alperkeriz ustelduta do indarrez zapalduta edo urtenbide guztiak zarra-turik itota, euskal izatea ilko balitz, ori egin dabenek errudun izango litza-kez. Gatzelarrak jokera onei "Envilecimiento" eta "Imperialismo-Colonia-lismo" deitzen dautse. Gizartearen balio batzuk indarrez illarazi edo urten-bideak zarraturik itoten ditulako, "Imperialismo-Colonialismo" ori txartzat artua ta kondenatua da. Eta nagikeriz edo errezerkiz gizartearen balio ba-tzuk galtzen doguzalako dollortuak-enbidezidua gara.

Gizona berantzako egiña ez da; gizartearen serbitzurako baño. Bere balioak artudakoak diran lez, emon dautsozanan serbitzurako, aberastuta, erabili bear ditu: "Gizartearen onerako". Augaitik, beste balio guztiakin lez, euskal-izateagaz be, gizarteari serbidu bear dautsagu eta al dan geien serbitzeko era aurkitu. Euskal-izateak "internacionalismo" bati zenbat apa-ta leikean, metruagaz ezin geinke neurtu; baña zeozer aportaten dabela ba dakigu eta landuago balego geiago egingo leukela be bai. Erdeldun jai o baldin ba giñan, gizartearen alde geiago egingo gendula? Ba leiteke; baña ez aaztu: euskaldun jai o giñan eta gizarteagaz euskal balioekin berari ser-bitzeaz eskatzen dauku. Izan leike, gaur, askoren erruagaitik euskal-izateak gizarteari gitxi aportatzea (bear dan beste ez dabela egiten danok ikusten dogu); ba... gauzak oi diran lez ipinitea geure zeregiña da. "Derrotismoan" persona iñoiz be ez da jauzten, al dabena egiten jarraitu baizik. Ganera, euskaldunen aportasiñoa geuk bakarrik egin geinke eta ez ba dogu egiten gizarteak uts ori geure erruz eukiko dau. Au tamala!!! Orregaitik gure bi-zitzako azpiko-atala ("denominador común") euskaldun lez eta euskeragaz gauza guztiek erantzutea izan bear da.

Azkenez, Azurmendi, egin dozun galdera ori penagarria dala esan bearrean nago. Alemanin zagoz eta Euskalerriatik kanpo aski ibiliko ziñan. Erri orreitan itaun antzekorik iñoiz entzun doz u? Zergaitik gatzelar, zer-gaitik frantzes, zergaitik aleman? Galdera bardiña doz u: zergaitik euskal-dun. Ikusten dozunez, izakeraz, dollortuenerariakoak gara. Beste geienak "axioma" lez artzen dabena, guk geienok ezpaian jartzen dogu. Ala eus-kaldunok, "Descartes" barri batzuk ete gara? "Ye-ye" denporatan be ba gagoz eta geien be "mini-Descartes" garala ta nago. Itaun oni bizitzagaz erantzuteko orduan beintzat, zintzotasunik ez dogu agertzen.

Argitasun geiago nai baldin ba doz u, laster argitaratuko dan: "Euskal-tasuna, euskaldunen 'arazo bat'?" irakurri egizu.

Zeurea artu arte. Agur.

JULEN KALZADA

GAZI - GAZAK

Karlistada osteko kanta zarra dozu au:

Lora eder bat galdu da gure mendietan, usafia zabaldu dau Euskal-Errietan. Fueruak kendu, kintak ipini, gañera kontribusiñua. Oreik guztioak gitxi eretxita egiten dauskun asiñua.

Eztakit kanta orrekin zer ikusirik izango eteban, bafia alkarizketa au erabillen Mitxel eta Tomas'ek:

—Ara zelan diran kontuak. Gure gurasoak euren naigabea azaltzen yoen zergak aitatzean; eta orain, zergak norberari dagokiozan gifoan ez ordaintzea, pekatu aztuna dala irakurri yoat.

—Bai; egia dok. Neuk be irakurri nayoan alako zerbaite. Zergak irriparreagaz ordaindu bear dirala. Ta irakurri bakarrik ez, sayoa egitera yoan be bai ni.

—Kontxo! da... zer?

—Areik, irriparrerik ez ebela bear.

—Zer nai yoen ba?

—Dirua!

Kerolimo, iztarriko miñagaz larrizamar egoan ogean. Egunitik egunera abotsa makaltzen yoia-kon da, osagilleari deitu eutsen. Onek erakatu eban gexoa. Egin eban errezeatea. Ondoren etxekandreak lagundu eutsen ateraño.

Barriketalditxoaren ondoren emaztea gelara itxuli zanean, galde Kerolimo'k:

—Da? zer diñiosku ba osagille yaunak?

—Gauz onik ez —erantzun eutsen emazteak mixeremeiko arpegiagaz—.

—Zer dogu ba? Esaiztazu andrea, garbi, zer esan dautzun!

—¡O! enetxoa! Gaitz biziak, kantzerrak, yota daukazula iztarria, ta eztozula salbasioñorik.

—Biziarena? ¡Oori baño ezpada, laster garbituko dogu bizi ori!

Puxka egizu errezeata, ta yoan zaite estankura. Ekarri egizu «Celta», «Caldo» edo dalako tabakoa jerruz! ori aguantauko dauan bizirik ezta sortu ondiño-ta!

Ikastolan anderañoa, azalpenak egiten ari zan neskatotxoeri aizeatzaz, esanaz:

—Aizeak mota askotakoak dira: Ego-aize epela, ipar-aize gordiña, euri-aizea, sarkaldekoa, ekaitz-aizea, firi-firi leuna ta abar.

Ta orain, ia erantzuten badautzue —diñotse anderañoak—. Egun batez bai niñoyan trenean. Bapatez iriki zan bultzburdiko atea, ta nere buruko uleak aidatu ziran da nere arpegiñ karisi leuna nabaitu. Zer zan?

—Zure maitale txantel-zulatxallea —erantzun eutsen neskatotxoeri batek.

Gaur, amaitu baño lenago, naspil baten nastau nai zaituet ene irakurleok. Aitu.

CARLOS izenaren izki bat be- ra be eztaroan beste izen bat, gizonezkoaren izena, ezetz as- mau! ¡Ekin mutillak, bat edo bes- te bada-ta!

ABELETXE

ZERGATIK EUSKALDUN?

(9'garren orrialdetik)

- kin trukatzera, ta au astakeri bat dalako. Euskaldun bezela iltzea.
- Euskera bidez ezagupide bat dugulako, barren.
- Euskerak, beste izkera batzuk ikasteko kalte ez ezik mesede egiten digulako. Bere, gure "leio" bat idekita dugulako, gure sikolojiz moldatua. Ez dezagun bada, orren trukez beste artifizial bat artu.
- Lana bide, ogi irabasteko diña dalako.
- Gurea dalako, ta sentimentuak ere balio dulako, kaltegarri dala demostratzen ez diguten bitartean beintzat.
- Mundu zabalean besteek beren izkuntza izate-ikur bezela dutenez, guk gurea, euskera dugulako. Eta ez gera beste guztien artean leloenak izango.
- Indar-giroz galeratzua ta zoritxarrez (ez borondatez) dalarik, eskubideak sortzen ditulako gure euskaldun izate onek.
- Erresponsableak guralako. Aztertutako "tasun" ezagupide orrek erresponsable egiten gaitulako.
- Nekeak neke izan arren, gure seme alaba ta geroko euskalerritarrekin zorra sortua dugulako. Nola, guk, oraindik al izanda, kontzientzia dugunok, gerokoen izate orri ukatze bide batean erortzen utzi? Gerokoa berek jokatuko dute, baña gaur ezin diogu uko egin gure semeen jatorriari. Nekea ez dalako euskerari iltzen uzteko arrazoia.
- Euskera agonian dagonez, orretxegaitik indar geia-

go egin bear dugulako Euskera agonian dala ta ez gaitzen gerok agonian izan.

12.—Atake baten aurka defenza bat normala dalarik gizon eta errien biziñan, guk aurrera jo bear dugulako iraun-erazteko.

13.—Europa erri-alkarketa batera dijoalako, eta gure erria or zer izaten danean, euskaldun bezela bizi izateko ta agertzeko, ez eskubide bakarrik, dinta-suna ere izango dugulako.

14.—Euskerak, bere filosofia, lengo gizonen istoria gor- detzen digulako.

Baño, ta, baño... "zergaitik euskaldun jarraitu ta zertako?"

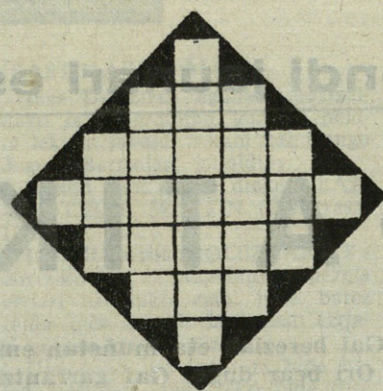
Galdera onen erantzuna oraindik airean gelditzen baldi bada...

Eta, zertako ere, eta zergaitik gizon izaten eta bizi izaten jarraitu? Zergaitik iraun ainbeste neke ta atse- kabe dituen mundu ontan? Zertako burrukatu emen, zergaitik beti ondo-nai billa, gero azkenean il egin bear eta? Ez al duzu inoiz pentsatu, ez duela bizi-izaten ja- rraitzerik merezi?

Bizi gaitzen baño, eta euskaldun iraun dezagun gañera.

Julian Lekuona jaunaren itzak nire egiñaz onela di- ñot: "Neretzat oso artifiziala duk euskera ez den beste edozein hizkuntza. Bestaldetik nere kantuak nere ba- rrutik irtetzen dituk".

Ta, bukatzeko, katalan baten itz auker: "Nik ezin diot, ez amari, ez emazteari ez jaungoikoa'ri, katalanez ez ezik mintzatu..."

LAUKOKER

LE.

ZEARRETARA:

- 1) Lenengo izkia. — 2) Uztarrria- ri jartzen zaion burnizko uztaia.
- 3) Ura ateratzeko makina. — 4) Neurria. — 5) Maindirea. — 6) Nekatu. — 7) Bat.

GOITIK BERA:

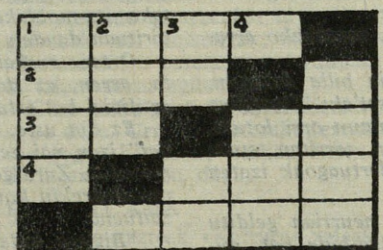
- 1) Lenengoa. — 2) Erri. — 3) Barazkia. — 4) Zulo estalki, pe- tatxu. — 5) Uretan ibilli. — 6) Erakusteko, or. — 7) Mugalea.

A G E R P E N A

- GOITIK BERA:
- 1) A. — 2) URI. — 3) URAZA. — 4) ADABAKI. — 5) IGERI. — 6) ARA. — 7) A.
- ZEARRETARA:
- 1) A. — 2) UDI. — 3) URAGA. — 4) ARABERA. — 5) IZARA. — 6) AKI. — 7) I.

IZKINKA

LE.

ZEARRETARA:

- 1) Gizon, gizakume. — 2) Ots, zalaparta. Lenen izkia. — 3) Ale- zorro, axal. Ara ori! — 4) Gabe, Apoa, ordotsa. — 5) Astibia ta Arria.

GOITIK BERA:

- 1) Gizakera. — 2) Txara, zaradi. Esti, atzera! — 3) Zaputz, zitalkeri. — 4) Argal, medar. Aragia, txitxia. — 5) Ata- balari, atabal jotzalle.

A G E R P E N A

- GOITIK BERA:
- 1) GIZALEGE. — 2) ZARAKA. AIZ. — 3) SETA. AKO. — 4) ME. OKELA. — 5) ARRAIZARI.
- ZEARRETARA:
- 1) GIZASEME. — 2) ZARATA. A. — 3) LEKA. ORRA. — 4) GE. AKETZA. — 5) AIZKOLARI.

Ez Merkenak,

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora po jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gadera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etxekojaunok! Zuen emazteentzako esku-erakutsirik onena. Zuen sukalderako apaingarri

Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta prijitzeko aukerakoa SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»

Juegos Espátulas y Juego Cubierto «RADAR»

LANTEGIA-INDUSTRIAS RADAR ESKORIATZA (Guipúzcoa)

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ES- NE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAÑA, GURIÑA TA ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNE- KIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA.

GURELESA

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

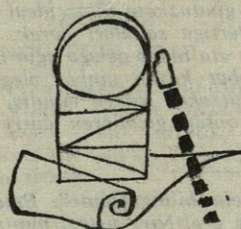
Getaria, 10 Urrut. 17751 Etxekoa 22700 • DONOSTIA

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

HERNANI, 4

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparaguirre, 8 - DONOSTIA

ARAGI, LUKAIIKA ETA
ODOLKI ONAK JAN
NAI BA DITUZU EROSI
ORMAIZTEGIKO

MURUA'TAR
PAULO'REN ARAGI-
TEGIAN

EUSKALDUN MIXIOLARIAK - EUSKALDUN MIXIOLARIAK

AITA ALDAMIZ Peru'ko aldundian aitatua

Lengo zenbakian Aita Aldamiz mixiolari euskaldunaren il-berria eman genduan ZERUKO ARGIA'aren. Aren lanak nolakoak izan diran eta nolako ondorena izan duten, zerbait agertzen genduan. Gaur, Lima'ko Diputaduen Billeran nolako gorapenak entzun diran jakin-arazo nai diegu gure iralurrei.

Iru diputadu izan dira batez ere, gure mixiolariaren lanak goraiatu dituztenak: Alberto Mallea Benavente, Rafael Cubas Vinatea ta Pedro Bardi Zeña. Ona emen auen itzak.

MALLEA jaunak-Lendakari jaun ori: Miñez nator basamortuko langille ta mixiolari yayo baten gorapena egitera. Ogei urte luzetan ari izan baita, basamortuan bere nekeak eta alegiñak eskeintzen, ango lor eta izerdiak eramanez bere gain. Gure Uri Nagusi au utzi ta basarte artara joaten geranean, egan egiñaz bakarrik laburtzen dira bideak; lurrean ibaiak eta bide latzak bakarrik bai-ditugu batetik besterako bideak. Aita au (Jainkoak bere paeen beza), bere egazkiñari eskerrak azkenengo zokoraiño iritxi al izan zan, guziei lagunduaz, eta bere egazkiña ifiori ere ukatu gabe...).

CUBAS VINATEA jauna-Lendakari jaun ori: «Mallea Benavente'k bere alderdiaren izenean esan dituan itzak onartu nai ditut nere alderdiko izenaren. Biotzez egiten degu au, ondo ikusia baitegu mixiolari arek alde aietan eraman duan nekea ta alde aietan ezaizuan bere egazkiña bear bezela zaitzeko ta ikustatzeko aukerarik. Ala erori da ta galdu zaigu zori-txarraren menpean. Gaurkotasunez jantzitako apaiz onek etzuan bere lan bakarria animei laguntzea, baizik orrez gaiñera alde aietan bear zan artu-emanen errezen saiatu zan bere egazkiñaren bitartez. Bera ibilli oi zan, medikuak, kartak eta giza-bizitzan bear diran gauza guziak alde batetik bestera eramaten. Eta alde aiek, Peru'ko baztarrik baztarrenak dira».

BARDI ZEÑA jaunak-Lendakari jaun ori: «Aita Jose Federiko Aldamiz Etxebarriaren eriotza aitatza nator... Berarekin lan egiteko aukera izan bai-nuan... Oso urretik ezagutu izan nuan eta oso sakon. Euskaldunen espi-ritu urduri ta egoneziña agiriari zuan lenengo egunetik. Goizean goiz eraso-ko zion bere mixiolari-lanari, ta bear zuten lekuetara an agertuko zan, ga-baz zala, eurpean zala, bere eginkizunak eskatzen zionean.

Gidari txartela ba-zuan, baiña egazkiñik ez. Zer egingo? Peru guzian eskabidea egin eta erosi izan zuan egazkin ori, ta andik aurrera «Jainkoaren Ama» izeneko lur osoa bere gain artu zuan.

Bere alegiñak gizonari basamortua irabazten lagundu zion. Antxe, basamor tu-basamortuan, ibaietatik urrutit, ifiorako biderik gabeko lekuetan, zazpi errixka sortzen ditu muga-mugan... Ta baztar aietan egazkiñak jeiste-ko zelaiak egin-arazi zizkien. Ala joaten zan bere egazkiñarekin goizean goiz eskutitzak, gurutzea, bataioa, ezkontza ta abar eskeintzera. «Jainkoaren Ama» izeneko lurra erio-miñez dago ta baita ere Bizkai aldeko lurra ere ta ango etxe batean gizon aundi onen ama negarrez ari zaigu, bere seme yayo au galdut dualarik. Nere itz auek, jauna, izango al zaizkio bere miñaren aringarri, bere semeak ango etxearen izena ain gora utzi duala jakin-arazten diegula. Berak egin duan lana, gizon aundiak bakarrik egin dezaketena izan baita. Ama goragarri orri, nere izenean eta lurralde orren izenean eskerrik biozkorrenak bialdu nai dizkiot, bere semea gure onerako eskeiñi digulako; ta bide batez adierazi nai nioke, bere semearen lanak, ez gure lurra ta berea bakarrik, baizik eta mundu guzia goraltzen duala. Arro naiz une ontan, gizon ain guren ori ezagutu izan dedalako».

Eta orain, lendakari jauna, Cubas Vinatea aldunak eskatu duan bezela, eriotz-ondoko Saria eskatzen det nik ere Aita Aldamiz'entzako. Eta sari ori jakin-arazi dezaioleta bere amari, gure ta «Jainkoaren Ama» izeneko lurren esker ona ikusi dezan bete-betean.

Esan bezela artu zuten erabakia ta Diputadu guziak ildakoaren izenean miñutu bateko ixillunea gorde zuten. Euskalerriko semea genduan. Ba-degu gaurko seme-alabak, lur onetan naikoa eginbear eta neke. Ikas dezagun urrutit aietan bezela gure erriaren alde bikain jokatzeko.

Ez gaude negar egiteko, besoak eta oiñak eta agiñak gure lanean erabiltzeko baizik. Ez gaitzen ume negarti aulak agertu; langille purrukatu ta aspargaitzak baizik. Eta gure erria jaikoka da, Jaunaren laguntzaz.

LOS RIOS'KO LURRALDIETATIK

Nere adiskide euskaldunak: Zuekanaño eldu nai neuke ZERUKO ARGIA'ren txoko onetatik. Denbora gitxi da ondiño ona eldu nintzala. Bost illabete eskas. Orregaitik nire eretziak ez dauke bearleuken indarra eta ezta bearleuken osotasuna be. Baña argi ori jarri-rik, emengo zerbait idatzi gura neuke Z. Argiaren irakurle-entzat.

Or nengoala arpidedun, zabaltzalle eta baten baño geyagotan baita idazle ezka, baña idazle be, izan nintzan. Emen be berandutxago baña astero irakurtzen dot gure "aldizkari goxo eta mamitsua. Nere aurrean dot "berreun garren ale" oso ederra.

Ondo dakuzue Be-Ameriketan, Ekuadorren, lau eleisbarrutietan zabalduta euskaldun apaiz, monja, es-kondu eta gazte gagozala. Los Rios da gure lenengo mi-xio lurra. Eleiz barruti ontan gotxanagandik asita ogei abadeok euskaldunak gara. Baita emen doguzan gaz-teak be. Los Rios, ek 302.863 biztanle ditu eta izuga-rrizko lurraldiak. Baita Manabi deritzon eleizbarrutian be gure lagunak doguz. Bertan ez dira danak euskaldu-nak, badagos naparrak, be kaputxinoak eta beste orde-na batzuk be. Sei abade eta gazte bi gure tartekoak. Manabi'k 720.638 biztanle ditu. Ekuador'ko zatirik an-diena dogu. El Oro da eleizbarrutirik txikiena. An er-diz erdi gera, Euskaldunak eta bertokoak. Amairu aba-de eta gazte bi euskaldunak. Ogei monja Alianza der-itzon ordenakoak. Baita astu yak esatea Rios'en ama-zortzi Misionera Sekular "doguzala". Eta azkenez Am-baton be badogu zerbait. Seminario bat gure apaizak daroe eta beste baten iru abade doguz. Egun gitxi di-rala eldu yakez bertara bizkaiko "Auxiliares del Sacer-dote" deritzon ordenako iru eta beste Markiña'ko gazte bi. Ona emen ba zelan zabalduta gagozan Ekuador'ko lau Eleizbarrutietan. Emen orain arte egin dan lana oso ederra izan da. Gura aurretikoak ikustekoak ikusi dit-ue, baña euskaldun lez gogor ekin dautze. Eleiza, ikas-tetxe, abade-etxe, katakasis, dispensario, eta zenbat lan eder ikusten ez diranak. Asko zuen laguntzaz eta beste

asko al izan dan eran. Oraindiño badago nun jo eta ze-ri ebatu. Baña apurka joango gera aurrera.

Gaurko nire gogua ez da emengo gauzakaz eta emengo arazuekaz zuen burua asetutea. Emen ba be-rreun bat euskaldun gara euskara egiten dogunak, ba-karrean. Zelan aistu amaren altzuan ikasitako izkuntza? Baña ez da au be nere gaurko ustea. Nai neuke zuen eta emen gagozanen artean artu emon geyago zelan sortu jakiñ. Ori da nire koska gaur.

Or pasoten diran albiste, arazo, egoera eta gañe-rako gora bera guztiak jakin gura gendukez. Zelan os-tantzean zuekin alkartuta egon orko-barririk espadoguz Edo zuek zelan emengoakaz alkartuta egon or euren ba-rririk espadoguz Badakiz Z. Argia'n albiste asko do-guzala errietatik. Baña bear bada interes edo garrantzi andiagokoak guretzak ixilleen pasatzen dira, an ez dira agertzen Ez da gure euskaldun lagunaren artean inor, borandate onesko norbait, orko jasoerak, buru-austek, asmoak, emengoetza noizean bein oso luxe eta argi idatzi leukesenik? Ori izango litzake nere ustez bide on bat, orkoakaz alkartuta egoteko era ederra.

Amozortzi urte daroez batzuk emen eta tamalgaria da esatea baña orko gauzakaz aistuta bizi dira. Bear ba-da or jasoten diran gauza batzuk umekeri eta zorakeri jotzen ditue. Zer jaso jake? Orkoakaz artuemonik ez dabela gitxi baño euki eta apurka apurka aistuten juan dirala eta otzituten. Baña zelan aistu edo zetarako aistu gure etxea eta bertako goraberak kanpora gauze-nian Ez da etxetik iges egiñ, orra biurtzeko asmoaz baño, urte batzuk emen igaro ta. Emen ba nira guraria.

Emengo gora beran barri noizean bein Z. ARGIA'ren txoko onetatik eukiko dozue Baita "Los Rios" de-ritzon aldizkariaren bitartez be. Baña geyago nai gendu-ke. Zuetariko baten batzuen eskuetan geratzen da eran-tzuna. Bitartean jakiñ, Quevedo'n Los Rios'ko uri baten irakurle eta adiskide bat dozuela orko barrien jakingu-reaz. Besarkada bat euskaldun anaioi.

P. IÑAKI ALBIZU. RIOS'KO MIXILARI

KAMONYI-TIK

Azpeitiar adiskide jatorrak: Ara emen zuen erritar mixiolari baten abotsa. Zuen gandik urrun, Aprika-ko biotz muña dan Rwandako mi-xio landetan lanean ari dan mixio-lari lagun baten abotsa dezute. Zuen biotzak pixka bat esnatu arazi nai-ean natorkizute. Zuen belarri oiek astindu nai nituzke eta gogortasun ori urratuaz dei bat egin nai dizu-tet, belarri belarria. Azpeitiar ne-re erritar maiteak entzun zaidazute arretaz eta luzatu zuen ezku zabal, laguntzaille oiek bearrean arkitzen diranen alde eskean datorren zuen mixiolari lagunari.

Benetan samintasun gogor batek zigortzen du nere biotza emen ger-tatzen dana ikustean. Bi urte dara-mazkit Rwandako lurralde audentan bañan naikoa eta geiegi dira emen-go arazorri antz emateko. Itz batean esateko emen gertatzen dana mixa-ri latz bat besterik ez da. Emengo gure beltzak beartsu eta txiro bizi dira. Orregatik sarritan jo dituzte erri aberats askoen atek laguntza onen eskean, bañan laguntz guztia gutxi da Rwandako erriaren bearra asotzeko.

Ez pentsatu zueri milloiak eska-tzea natorrenik. Ez da au nere as-moa. Ez ta ere, ez det uste eskutitz kokkor onen bidez gure anai beltz auen gosea amaituko dedanik. Ne-re asmoa zueri laguntz pixka bat eskatzea besterik ez da. Zuek geiegi estutu gabe eta errez emain dezake-zutena nai nuke bakarrik. Ez nator bada zuen patrikak astintzea, ez; belt beartsu auetaz oroitu zaitezte-la pixka bat geigao esan nai dizuet baizik.

Eta bai al dakizute Rwandatarrak zer jaten duten? Zuen jakin naia asetzearren esango dizuet bada go-rrri ta azukredun patata gozoakin bizi dirala. Orain Euskalerrian ez da orrelako patata Klaserik arkitzen bañan gerra ondoren Euskalerrian ere boniato deritzaion patata gozo ontatik ugari jandakoak makia bat ba dira. Auxen da ba beltz auen eguneroko janaria. Egunean bein edo bi aldiz au jan ezker, pozik.

Lerro batzuetan emen gertatzen dana zueri argi ta garbi adieraztea benetan ez da erreza. Arazo onen aunditasuna ezin dezakezute ulertu ikusi gabe. Gure artean izketan jar-duten degun bakoitzean beti gauz bera azaltzen zaigu esangarri beze-

la, au da; gure errietako euskaldun jatorrak ikusiko baluteke emengo jendea bizi modua ta gosea, beste era batera Jokatu lategela, alegia.

Danok zer bear dedan jakiñ naiean irrikitzen izango zerate onuzkerok. Ara bada emen nere es-karia iru edo lau gauz klaseetan za-titua:

1) IKASTOLA EDO ESKOLAN AURREK BEARREZKOAK DI-TUZTEN TRESNA EDO gauz guz-tiak: (kuardernuak, lapitzak, boli-grafuak, pizarra ta pizarriñak eta abar). Emen aur askoak ikasteko aukera oso gutsi dute tresna eta ba-tez era ikastoleen bearrean arkitzen diralako. Asko eta askoek urte bat edo bi ikasi ondoren betirako etxe-ratu bearrean izaten dira. Auen es-kola atxurra edo beizaintza izaten da. Buruargi dutenak eta examiñe-tan aurrera ateratzen diranak baka-rrik dute ikastoletan jarraitzeko au-keria. Beste guztiak berriz ezertxo ere jakin gabe gelditzen dira.

2) ERROPA BERRI EDO USA-TUAK (bañan oraindik jatzeko gauz diranak). Gende auentzat sokeño bat jatzeta, munduan dan gauzarik aundiena dala esango nuke. Beren eskuetan erortzen dan erropa fuztia jatzeko prest dira. Amaika gertaera, guretzat parregarriak diranak kon-tatu nizueteke, eurentzat berriz ez dago sokeño parregarririk. Zenbat gizonetako ikusten ditugu emaku-mezkoen abrigu, txaketa edo pitxie-kin jantzita. Lurrean azaltze ez di-ran nexka kokkorak anketañoiko soñekuekin. Beste asko berriz kaki koloreko txaketa jantzita azaltzen dira, dotore asko urrezko botoiak agiriari dituztela, beste munduan ar-kitzen dan militarren baten txaketa erakutsiaz. Auentzat ez dago soke-ko parregarririk. Soñean jantzi de-zaketan guztia dena on bezela jo-tzen dute.

3) MEDALLA, EROSARIO eta KATETXOAK. Onelako zintzilikaio politik erabiltzea eruz gurtatzen zaie. Batez ere kristauak diranak beren kutun eta medallatxoak lepo-tik zantzilika dituztela agertzen dira.

4) BOTIKA ASKO (aspirina, vi-tamina, penicilina, xitxaren kontra-ko sendagaiak, gripe eta katarro kontrako pastillak eta abar). Beltz auek botiken ganako duten sinis-mena ikaragarria da. Badakite zu-rien aurrerapenak aundiak dirala ta mixiolari batek onelako botikaren bat ematen dietenean artu baño len sendatuko dirala ziur daude.

Eta zuen limosnak nora biali?

Azpeitiko Parrokiak duan Mixiota-ko Eekretariadura. Borondate one-ko emakume batzuek laguntzeko prest dituzte. Guztiak onuntz zu-entzeko berak aleginduko dira. Oneta ezker oar bat: Gauz oiek onuntz bialtzea oso galestia da bar-kuak diru asko eramaten bai du. Orregatik zerbait eskeintzen dun bakoitzak gauz oiekin batera bide-rako ordaingarri bezela amar duro ematea egokiena iruditzen zait. Bar-kuko korreoz kiloko paketea bial-tzea au kostatzen da. Pakete oiek egitea eta onuntz bialtzea esanda-ko emakume oien lana izango litze-ke. Bañan norbaitek bere aldetik zerbait biali nai baluke berdin li-tzaiguke aurrez esan deguna jarrai-tuaz.

Eta nori esñatzen dizkiegu? Aun-di ta txiki, aberats eta beartsu, guz-tioi. Adi bidez, begira: aurrak ber-en ikaslanetako tresnetatik zerbait eman lezakete, eta etxean baztertut-a dauzkaten beren erropatxuak bial-tzen saiatu ditezela beren urrutiko senida beltz auen alde, danak ajfin-ko bakarren dirala jabetuaz.

Ara nere zuzenbidea:

Pedro José Albizuri

Paroisse de KAMONYI

Rwanda - AFRIQUE CENTRALE

San José dezute Eliz barrutiko Mixioen egunaren zaindaria. Au-rraz idatzi nai izan dizutet egun orretan zuen mixiolariak egiten du-ten lanarekin alkatuak senti zaitez-ten.

Pedro José AIBIZURI

ONDO BADABILL
Otsein DA

BEDAYO'TIK

Jon Andoni Sarasola, larogei urteko txistularia

Bere txistuak 32 urte ditu, ta tanboliñak 47 egiñak

"Bere txistu ta tanboliñagatik millaka pezeta eskeiñi dizkidate"

Gipuzkoa probintzian ainbat erri txiki badira ta oietako bat degu noski Bedayo. Bedayo, Txindoki ta Balerdi mendien artean dagon erritxoa da. Bedayo erria, ez dago lurrez oso alkartua, oso sakabanatua baizik.

Baserri bat emen, bestea zelai artan, urrengoa gaintxo artan, beste batzuk elizaren inguruan bildurik; danetara 48 bizilagun edo abitante izango ditu. Erri ortan txistulari bat ba da. Laister larogei urte beteko dituana. Ta bere baserrira iritxi naiz berarekin alkar izketa bat egiteko. Oraindik, gizona oso sasoiko dago. Iritxi nintzanean ere, arbitara joana zan. Baño berealaxe gureganatu zan. Ta asi gera alkar izketan.

Bere izena ta abizena, Sarasola'tar Jon Andoni da. Zumizketa baserrian ikusi zuan lenengoz argia pizten eta eguzkia Balerdi atzetik sortzen. Datorren urteko epaillaren 31'an beteko ditu larogei urte.

—Noiz asi ziñan txistua ikasten, Jon Andoni?

—Txikitari aoko soñua ikasi nuan. Beti izan det musikarako gogo. Ogeitabost urtekin ikasi nuan, txistua jotzen. Nor izan zan zure maixua?

—Nere maixua! Bi jaitan joan nintzan Arribe'ko txistulariarengana. Ta al nitun piezak danak, buruz artu nizekion ta gero batian eta bestian entzuten nituanak berealaxe ikasten nituan. Etxera etortzen nintzanean ere saiasten nintzan, pieza aiek gogoratzen; sorotan lanean nebillela ere, beti pieza aiek gogoratzen aritzen nintzan.

—Arribe'ko txistulari arek, ze izen zuan?

—Alonso Zuanbeltz.

—Benbat errietan ibilli zera zure txistuarekin?

—Ez ditut danak gogoan baño, emendik Naparrura bi-tartean dauden erri danetan, ni nintzan txistulari.

—Zenbat pagatzen zizuten jai bakoitzeko?

—Lau peseta. Gero bazkaldu ondoren, etxetik-etxe ibiltzen nintzan, beste sei edo amar peseta biltzen nituan, ta pozik etxera.

—Ta zure gurasoak uzten al zizuten, aste egunean da nunbaitea joaten txistuarekin?

—Aldi batzutan, amabost egun ere segiduan egiten nituan, txistuarekin kanpuan. Ta etxeratzen nintzanean, aita esaten zidan; baño noiz egin bear dituk etxeko lanak? Baño nik, kanpotik etortzen nintzanean, ardo pixkat ekartzen nien engañatzeko ta alaxe uzten zidaten.

—Zure txistu orrek, zenbat urte ditu ta zenbat pagatu zenduan?

—Nere txistuak orain, 32 urte ditu, ta 25 edo 26 duron erosi nuan Bergara'n.

—Ta tanboliña zenbatian erosi zendun?

—Basaburuako txistulari bateri erosi nion amar pesetan. Tanboliñ onek nerekin 47 urte daramazki.

—Zenbat pieza jakingo dituzu jotzen?

—Ez dakit ba nik; 50 pieza errex.

—Orain batzuk joko aldizkiguzu?

—Bai orixe ta gustora gañera.

Bere txistua ta tanboliña artu ta bere barrenera bildua gelditu zan ta an jardun zuan jota jo. Ta nola jo ere. Larogei urte ta oraindik birrikak oso sasoiko ditu. Amaika pieza eder erakutsi zigun. Zinta magnetofonikan artzen genizkion. Ta azkenean berari jo genizkion ta ala zion: Jaungoiko maitea, oraindik zer ikusi bear ote da mundu ontan. Au deabrukerin bat izango da ez? Erabat txokatuta gelditu zan. Iñoiz ere ez zuan entzun berak nola jotzen zuan, ta ara larogei urtera iritxi ta nola entzun dituan.

—Jon Andoni, zenbat seme-alaba izan dituzu?

—Amairu bataiatuak. Gaur amar bizi dira.

—Zure senide tartean txistularirik bai al da?

—Ez, penaz esaten det ezetz. Nere semeei amaika al-diz adierazi diet baño ez da iñor sortu.

—Zure txistua ta tanboliña norako dira orduan?

—Nere txistua ta tanboliña au, beti ementxe gelditiko dira baserrian. Millaka peseta eskeiñi dizkidate, baño ez nijoa iñori ematera. Nere oroigarritzat emen geldituko dire. Gero, bear ba da baten bat ere sortuko da ikasteko.

—Aizu, orain gazte izango baziña, berriz ere txistua jotzen ikasiko al zenduke?

—Bai orixe. Nik txistua jo ta besteak alaitzen zirala ikustean, neu ere poztu egiten nintzan. Izan ere gizonak egin bear duan gauza da auxe: besteak zoriontsu egin ta ori txistulariak beti egiten du.

—Ta Jon Andoni, zer esango zenieke gaurko txistulariei?

—Ba, aurrera, segitzeko gure oitura ta dantzetan eta edozein tokitan ta noiznai txistua jotzeko, ori da ta Euskalerriko musika jatorrena.

Emen bukatu genun alkar izketa. Bera oso pozik geldita da.

Ta esan digu berriz ere nai degunian joateko orrelako gauzeekin bizkortu egiten dala ta. Guk, gure aldetik, urte asko opa dizkiogu gure artean. Agur egin ta berriz ere illuntze aldera etxeratu giñan. Juan Antonio Sarasola, txis-

tulari zintzo ta jatorra. Txistua zabaltzen, txistua soñua zabaltzen alegiñak egiña, euskotarrak alaitzen saiatur, bere izena Euskalerrri kondairan ta txistularien artean, inguruko erri ta errietarren artean gogoan geldituko da noski.

Eta ainbeste erri ta ainbeste gazte ta zaarren artean, poza ta alaitasuna zabaltu duan txistulari onek ez du me-rezi sarin bat mundu ontan ere? Gizonen umanismoa sari-tzen da gur noski, ta euskaldunak ere sari-tu bear noski gure txistulari onen umanismoa ere. Egiz, gaur txistulari bakoitza euskalerrriaren ongille bat da, ta larogei urtera iritxi dan gure Sarasola txistularia berriz zer esanik ere ez. Bedayotarrak, alkar arturik, anaitasun batean bildurik ez ote diote zerbait eskeiñiko? Edo bedagotarrekin batera, ez ote dira besteen batzuk alkartuko, «zerbait ori» eskeintzeko?

KOXO'KO BITOR

...GUREA DUGU

Euskalerrriko Ikastetxe Nagusi batean Dekano dan Jaun Agurgarri batekin itz egin nun orain ez dala asko. Fakultade ortan euskeraren alde lan gutxi egiten dala argi adierazi nion. Adiskide dut Jaun ori. Berak ezetz... Gero euskeraren etorkizunari buruz mintzatu giñan. Betiko leloa.

Dekano orrek oso illuna ikusten zun auzia. (ZERUKO ARGIA ba danik ere ez zekian) "Bota arrazoia" esan nion Unamuno'k aspaldi erabillitakoak jaurtiki zizkidan. Arri-tuta eta poztuta gelditu nintzan Jaun orrek (buru oso azkarra bai da) Unamuno'ren arrazoi txepelak besterik ez izateaz.

"Eta zuk?"... "Nik —erantzun nion— garbi ikusten dut etorkizuna, dizdiratsu, pozgarria. Egia da asko eta asko euskera galtzen ari dirala. Baña orrek ez du garrantzi aundi agirik.

Ajola aundiena onek du: Nor dira Euskalerrriaren etorkizuna moldatzen ari diranak? Oieri so egin! Buruak eta personalidadeak eratzen dute erria. Euskera zabarkerik baztarten duten kemen gabeko mutil, neska eta gurasoak ez dute Euskalerrria moldatuko. Oieri iñork ez die oroitari bat eraikiko, ez kaleetan ezta biotzetan ere.

Erria moldatzen dutena auek dira: intelektualak, unibersitarioak, jakintsuak, filosofoak, mundu ontan arpegiak baño burumuñak askoz geiago balio dutela konbenzituta daudenak.

Euskalerrria salbatu edo ondatzeko bi gauza auek alkar-tu bear dira: burua eta nortasuna. Indarrak buruargirik gabe basakeria dakar. Buruak personalidade gabe kanposan-tuan jotzen dun illargi-dirdirak baño gutxiago berotzen du.

Pasa aurrera euskeraz egiteaz lotsatzen zeraten buru-muin gabeko neskak! Arkituko dituzute zuen antzeko arto-bero aunitz. Ezkondu oiekin... Jainkoak eman dezaiela zuen umeeri zuek izan ez duzuten argia.

Aintzinera zuek, aiurri gabeko euskal-erdal aberats po-toloak... Zuen diruketak goiz edo berandu egizko Euska-lerria jasoko dute.

Izan ere... personalidadea ta burua alaitzen duten Euskalerrriko kristauak Euskalkulturaren alde dauzkagu.

ETORKIZUNA GUREA DUGU".

Agur, Dekano Jaun agurgarri ori. Urrengo arte.

GO MIGA